

El National Trust en el context polític i legal del suport al patrimoni al Regne Unit

Toni Gonzàlez
Escena Internacional BCN

Febrer 2007

Gabinet Tècnic

ÍNDEX

1. Introducció	3
2. Resum executiu	5
3. Una nova visió de la política de conservació del patrimoni al Regne Unit	11
3.1. L'arribada del Laborisme	11
3.2. Models per la valoració del patrimoni	16
4. El <i>National Trust: More than a pretty place</i>	19
4.1. El <i>National Trust</i> avui	19
4.2. Procés històric d'adquisició de propietats	21
4.3. La conservació del patrimoni al <i>National Trust</i>	24
4.4. Les persones, la formació i la participació	27
4.5. Aspectes col·laterals a la conservació	33
4.6. Recursos i finançament	39
4.7. Govern i organització	51
4.8. Col·laboració amb altres organitzacions	54
5. Altres organitzacions del sector del patrimoni	57
5.1. Estructures públiques i privades	57
5.2. <i>English Heritage</i>	57
5.3. <i>Heritage Lottery Fund</i>	57
5.4. <i>Heritage Link</i>	60
5.5. Altres organitzacions independents	62

6.	L'estatut <i>charitable</i> i la donació filantròpica	65
6.1.	<i>Charities</i> i filantropia	65
6.2.	El model de les <i>charities</i> al Regne Unit	65
6.3.	La donació filantròpica al regne Unit	71
6.4.	Estructura del finançament privat de la cultura al Regne Unit	75
7.	Tractament fiscal del finançament privat a la cultura	81
7.1.	Sistemes de suport fiscal a la donació	81
7.2.	El Sistema de <i>Gift Aid</i> per les donacions individuals	82
7.3.	Donacions de la nòmina (<i>Payroll Giving</i>)	86
7.4.	Donació de terrenys, edificis, accions i valors	88
7.5.	Donacions al testament: els llegats	89
7.6.	Sistemes d'exempció fiscal al Regne Unit per a donacions corporatives i <i>sponsoring</i>	90
7.7.	<i>The Charities Aid Foundation (CAF) Charity Account</i>	92
7.8.	<i>Charitable Trusts</i> i <i>Foundations</i>	93
Annex 1.	Bibliografia i recursos <i>on-line</i>	95

1. INTRODUCCIÓ

Aquest estudi es proposa d'explorar diferents aspectes del que a Catalunya es coneix com a model anglosaxó per a la gestió i el finançament de la cultura. L'atenció s'ha centrat en el sector de la conservació del patrimoni i els elements que fan aquest model força diferent a l'implantat a Catalunya.

Metodològicament, l'estudi analitza un cas real d'organització de suport a la conservació del patrimoni i, a partir d'aquest, s'endinsa en el context polític, social, legal i fiscal que fa que aquest cas s'hagi desenvolupat amb èxit. L'organització seleccionada ha estat el *National Trust*, l'organització conservacionista privada més gran d'Europa, model al món anglosaxó.

Al principi s'analitza el marc general de la política cultural britànica que dóna suport a la conservació del patrimoni. Tot seguit es descriu el *National Trust* en profunditat i s'examina el model on el *National Trust* i les organitzacions independents de conservació del patrimoni se sustenten, les *charities*. Finalment, es recullen les lleis i estímuls fiscals que impulsen la societat civil a ser protagonista del finançament d'aquestes organitzacions. Aquests tres eixos per al desenvolupament del NT (i, en general, de la conservació del patrimoni): la política cultural, el model organitzatiu i el sistema de finançament, són específics del món anglosaxó i, en molts aspectes, diferents als utilitzats a Catalunya. És per aquesta raó que val la pena conèixer-los bé i veure si d'alguna manera les seves particularitats són aplicables en la renovació del sector cultural a Catalunya.

La recerca s'ha fet entre l'extensa bibliografia existent sobre aquests temes; els estudis i les avaluacions de les polítiques i plans d'acció que en gran mesura posen a l'abast del públic les organitzacions britàniques. A més, per completar la visió bibliogràfica s'han realitzat entrevistes personals amb membres rellevants dels diferents departaments del *National Trust* i altres organitzacions angleses com *English Heritage*, *Heritage Lottery Fund* i *Arts & Bussines*.

El resultat de l'estudi, ara que a Catalunya estan en revisió les polítiques culturals i hi ha un major apropament als models anglosaxons de suport a la cultura (com amb la definició del Consell de la Cultura i les Arts de Catalunya) ha de ser d'utilitat per ampliar les visions i aplicar conceptes nous en la gestió de la cultura. En un moment en què idees com la participació cultural, la vinculació entre cultura i educació, la

conservació del patrimoni i de l'entorn històric i natural, la proximitat, el finançament privat de la cultura i un llarg etc, estan en boca dels gestors i planificadors de les polítiques culturals, aquest estudi ha de servir com a exemple d'aplicació pràctica i com a fons d'inspiració pels sectors de la cultura.

Ampliar la definició de patrimoni a la conservació del medi ambient, desenvolupar la participació de la societat civil en la cultura, conèixer les organitzacions sense afany de lucre com a motor d'aquesta participació o descobrir els beneficis fiscals del finançament de la cultura per les persones i les empreses, ha de servir per clarificar aquests temes i buscar vies d'aplicació al nostre entorn cultural més immediat.

2. RESUM EXECUTIU

Apunts a la política cultural britànica de suport al patrimoni

L'estudi comença amb una revisió dels criteris de política cultural que s'han anat imposant en el sector cultural i de conservació del patrimoni des que el govern laborista va arribar al poder l'any 1998. En aquell moment **es va iniciar un procés participatiu per la renovació d'idees que ha durat fins a l'actualitat. Com a resultat, aquest procés ha significat la redefinició de la majoria de conceptes lligats al patrimoni i ha permès reenfocar la conservació en sintonia amb els desitjos i valors de les societats actuals.**

El primer pas per abordar la reforma a gran escala de les polítiques de suport al patrimoni va ser l'estudi "*Power of Place*" que 20 organitzacions de defensa del patrimoni van realitzar de la ma d'*English Heritage* i amb el suport del Ministeri de Cultura. Al voltant de 100 persones van contribuir, en 5 grups de treball diferents, a revisar els aspectes del patrimoni històric. Com a resultat, es va veure que **la majoria de la societat dóna al patrimoni un elevat nivell de consideració, està preocupada pel medi on viu i vol que se la consulti respecte a les decisions que l'afecten.** A més, l'opinió majoritària és que en una societat multicultural com la britànica, el patrimoni de tothom ha de ser reconegut. Es va fer una proposta de 18 recomanacions principals i d'altres de derivades. Les recomanacions també anaven acompanyades de plans d'acció per a cadascuna d'elles.

El govern britànic va respondre amb el document "*Force for the Future*". Aquest va presentar un nou marc de referència per l'acció del govern britànic quant al manteniment i la conservació del patrimoni històric basat en els plantejaments fets pel sector a l'estudi "*Power of Place*". Un resultat important del document ha estat l'ampliació de la definició de patrimoni en constatar que **cada vegada més la societat dóna valor a aspectes diferents del passat històric. Per aquesta raó, recomana a les organitzacions del patrimoni estar obertes a noves consideracions per definir què es considera patrimoni històric.**

El *National Trust*

El *National Trust* va néixer l'any 1895 per "cuidar permanentment espais d'interès històric o de bellesa natural per al benefici de la nació, a Anglaterra, País de Gal·les i Irlanda del Nord". Protegeix 623.034 acres de terreny (252.134 Ha) de remarcable valor natural i 704 milles (1.126 km) de front marítim. **És responsable d'edificis històrics que daten de l'Edat Mitjana fins als temps moderns, monuments antics, jardins, parcs naturals i camps de conreus que lloga per la seva explotació.** La gran majoria d'aquestes propietats estan obertes als visitants. Els seus espais de pagament van ser visitats l'any 2004 per més de 12 milions de persones i s'estima que els espais propietat del NT d'entrada lliure van ser visitats aquest any per uns 50 milions de persones.

Amb 3,4 milions de socis i un pressupost superior als 460 M€, el *National Trust* és l'organització independent de conservació del patrimoni més gran d'Europa.

Com a tal, els seus criteris influeixen en els governs britànics i els de la resta d'Europa. La seva veu crea tendència, no només en les futures polítiques de conservació del patrimoni sinó, també, en d'altres de vinculades com el desenvolupament rural i urbà, la gestió mediambiental, l'alimentació o la salut. El fet que una organització de conservació de patrimoni pugui influir en el desenvolupament polític i econòmic general ens defineix un model d'organització innovadora, gestionat amb criteris moderns i que es projecta cap al futur sense perdre la connexió amb el passat. En aquest sentit, el NT gaudeix d'una posició privilegiada ja que **proporciona solucions als problemes del món contemporani a partir de contemplar la tradició en un sentit molt ampli i d'abordar la història com a eina per afrontar el futur.** Així, proposa solucions sostenibles per una nova agricultura del futur, el canvi dels patrons del transport, l'educació, l'energia, el canvi climàtic, la regeneració rural, el sentit identitari o de pertinença a una comunitat i, en definitiva, la millora de la qualitat de vida de totes les persones.

Les persones estan al capdavant de tot el que el NT realitza. En aquest sentit, el NT conserva el patrimoni pels beneficis que pugui donar a les persones d'avui i a les generacions futures. En les activitats, el NT considera que és la gent la que vol descobrir els llocs per ells mateixos. **Tot plegat, des de l'educació formal a l'edat escolar, l'educació d'adults, el gaudir lliurement dels espais a l'aire lliure o treballar com a voluntari, beneficia enormement les persones i les comunitats pel fet d'experimentar i aprendre.**

L'acció del NT té un impacte que va més enllà dels beneficis als socis i usuaris, empreses subministradores i espònsors. La seva activitat pot ser considerada com a fonamental per al desenvolupament i la inversió en les economies locals, la creació de llocs de treball a la regió, el desenvolupament d'infraestructures en mitjans rurals i la millora de l'entorn natural. Així, per potenciar els beneficis que genera més enllà de la seva activitat de conservació del patrimoni, el NT realitza campanyes i activitats de suport per un desenvolupament sostenible. Per a dur-les a terme treballa i coopera activament en el desenvolupament rural, la planificació del territori, la planificació del transport, el desenvolupament de l'agricultura natural i la protecció del medi ambient.

El finançament del NT depèn de la generositat dels membres i simpatitzants. Els ingressos provenen de les quotes dels socis, donacions particulars, llegats per testaments i els beneficis de les activitats comercials com restaurants, botigues, hostals, etc. No rep ajuts directes de les institucions públiques per despeses de funcionament, però sí per a projectes o campanyes concretes, com pot ser l'adquisició de propietats i la seva rehabilitació o projectes educatius o de participació ciutadana. Que no sigui finançat directament per diners públics no significa que els instruments de l'Estat no estiguin orientats al seu suport i desenvolupament. Com a organització sense afany de lucre (*charity*), gaudeix d'uns avantatges fiscals importants, per ella mateixa i per les donacions que rep, la qual cosa li permet subsistir i fer atractiu el seu suport a una gran majoria de la població dels països on està implantada.

Les organitzacions angleses de suport al patrimoni

Les organitzacions que operen al Regne Unit en el suport al patrimoni són de dos tipus: *Non Governmental Public Bodies* (NGPB) i *Charities*. Les primeres són agències, estructures independents del govern en les seves decisions, però reben directrius polítiques del Departament de Cultura, Media i Esports del Regne Unit i han d'informar periòdicament al Parlament Britànic. Les principals al Regne Unit són *English Heritage* i *Heritage Lottery Fund*. Les NGPB són organitzacions que es podrien assimilar al Consell de les Arts que ara s'està discutint a Catalunya (aplicació del principi de l'*arm's length*).

D'altra banda, **les organitzacions no públiques de suport al patrimoni s'engloben sota el gran paraigua legal de les *charities*, organitzacions sense afany de lucre de la societat civil on les autoritats públiques descarreguen la major part d'actuacions que tenen com a finalitat el bé comú de la societat.** La principal *charity* de conservació del patrimoni al Regne Unit és *The National Trust* (NT). Són analitzades també a l'estudi: *The Hearth Housing Association*, *The Vivat Trust*, *The Landmark Trust* i *Hampshire Buildings Preservation Trust*.

Les *Charities* i la donació filantròpica

Conèixer en profunditat el funcionament de les *charities* i el seu significat al Regne Unit és fonamental per entendre el sector cultural i la manera com es finança. ***Charities* i donació filantròpica són dos conceptes que van estretament lligats al Regne Unit. El primer és l'eix vertebrador de la participació ciutadana a la cultura i el segon és la via per la qual la mateixa societat es compromet materialment en el seu manteniment.**

Es pot considerar una organització com a *charity* si està constituïda sota els criteris de la llei "*charities act 1993*" i el seu camp d'actuació entra dintre de les finalitats filantròpiques o benèfiques (*charitable purposes*). El que caracteritza una *charity*, sobre qualsevol altra consideració, són les seves finalitats filantròpiques. **El foment de les arts, la cultura, el patrimoni i la ciència es consideren al Regne Unit finalitats filantròpiques.**

El sector sense afany de lucre és molt important al Regne Unit ja que representa una porció important de la seva economia: segons la *Charity Commission*, l'any 2006 n'hi havia al voltant de 168.752 de registrades, que representen uns ingressos de 39.650 M£ (al voltant del 3,4% del total del PIB).

Incentius fiscals de les donacions a les *charities*

Un dels aspectes principals de les *charities* l'estimula l'Estat en concedir-les-hi avantatges respecte a d'altres tipus d'empreses mercantils. **La institució pública delega part del que són atribucions pel foment del bé comú de les persones al**

sector *charitable* i n'adapta l'ordenament jurídic per tal que aquesta assumpció sigui beneficiosa per al sector. D'aquesta manera, el tractament fiscal que reben les organitzacions sense afany de lucre és molt generós, tant per les exempcions fiscals que gaudeixen com pel tractament fiscal avantatjós de les donacions de persones individuals o empreses. Aquestes prerrogatives tenen el seu marc d'actuació estrictament restringit a les activitats, actius o beneficis relacionats amb les finalitats filantròpiques.

A Anglaterra, les *charities* com a tals reben exempcions fiscals, entre d'altres, de l'impost de beneficis, de l'impost de les rendes immobiliàries, de l'impost de rendes de capital i de l'impost de successions.

Per altra banda, les organitzacions amb finalitats *charitables* (entre aquestes les culturals i de conservació del patrimoni) reben una part important dels seus recursos de les quantitats monetàries i d'altres béns que les persones a títol individual o les empreses els donen. **El principi general de la política fiscal del govern en relació a aquestes donacions es basa en retornar a la *charity* (en cas que els donadors hagin abonat el tipus bàsic de l'impost) els impostos pagats per les quantitats donades. Si els donants paguen impostos gravats a un tipus superior, també aquest poden recuperar la diferència entre el tipus pagat i el tipus bàsic.**

Els sistemes principals que tenen les *charities*, persones o empreses per acollir-se als beneficis fiscals, són el *Gift Aid*, el *Payroll Giving*, la donació de terrenys, edificis, accions i valors, els llegats, *The Charities Aid Foundation (CAF) Charity Account* i els *Charitable Trusts*.

- ***Gift Aid* és el sistema pel qual les *registered charities* i, en alguns casos els donants, poden sol·licitar la devolució de l'impost de la renda que s'ha abonat de la donació al beneficiari destinatari d'aquesta. És a dir, el Ministeri d'Hisenda reté l'impost aplicat sobre la donació, i el sistema del *Gift Aid* permet que es retorni la retenció a la *charity* beneficiada per la donació.**
- *Payroll Giving* és un sistema similar al *Gift Aid* pel qual la donació a una *charity* es descompta directament de la nòmina d'un donant-assalariat, després de la deducció de l'equivalent britànic de la Seguretat Social però prèviament a l'aplicació de l'impost sobre la renda. És a dir, un assalariat pot sol·licitar a l'empresa que li apliqui la donació a la nòmina per beneficiar-se de les

corresponents desgravacions fiscals (en funció de la taxa impositiva que s'aplica).

- Les donacions de terrenys, edificis, accions i valors a una *charity* són considerades a efectes de la declaració de guanys de capital sense guanys ni pèrdues i, per aquesta raó, no paguen impostos per aquest concepte.
- Al Regne Unit estan àmpliament desenvolupades les donacions a *charities* als testaments. Aquest sistema de donacions és el dels llegats (*legacies*) i representa un important volum d'ingressos de les *charities*, particularment del *National Trust*.

Les donacions de les empreses a les *charities* poden ser considerades de dues maneres a efectes fiscals: com a donacions o com a despeses en béns o serveis. En el primer cas el tractament fiscal és pel sistema de *Gift Aid*. En el segon, es considerarà una aportació en concepte de patrocini o *sponsoring*. Una de les principals conclusions en comparar el sistema de *Gift Aid* i de patrocini per a empreses és que, normalment, li costa el mateix a una empresa fer una donació o fer-la com una despesa per patrocini. La diferència és que amb la donació l'empresa rep pocs beneficis de retorn, mentre que amb el patrocini l'empresa pot rebre un nivell de beneficis il·limitat.

- El *Charity Account-CAF* funciona com a compte bancari dissenyat especialment per a donacions a *charities*. El propietari del compte ha de decidir l'import que vol donar i ingressar-ho al compte de la *charity*. Com que *Charities Aid Foundation* és una *charity*, aquesta pot sol·licitar la devolució pel sistema *Gift Aid* de l'impost pagat i afegir-lo als diners ingressats pel donant.
- Les *Charitable Trusts* o *Foundations* són organitzacions legals creades per qualsevol persona que vulgui disposar part dels seus béns per a finalitats filantròpiques.

3. UNA NOVA VISIÓ DE LA POLÍTICA DE CONSERVACIÓ DEL PATRIMONI AL REGNE UNIT

3.1. L'arribada del Laborisme

Quan el nou govern laborista va arribar al poder l'any 1998 una de les primeres accions que va dur a terme va ser la fusió de *English Heritage* amb *The Royal Commission on the Historical Monuments* i la creació d'una nova agència de suport a la conservació del patrimoni. El nou *English Heritage*, resultant de la fusió, havia de tenir el rol directiu en interpretar i executar una nova política del govern respecte al patrimoni i desenvolupar iniciatives estratègiques per beneficiar tot el sector.

En aquell moment, el govern va encarregar a *English Heritage*, conjuntament amb el sector del patrimoni a Anglaterra, encapçalar un moviment per la renovació de les polítiques de suport al patrimoni conegut com el procés "*Power of Place*".

Al desembre de 2000, *English Heritage* en nom de 20 organitzacions angleses de defensa del patrimoni (entre elles el *National Trust*) va presentar el document "*Power of Place: The Future of the Historic Environment*" on es feien 18 recomanacions per la renovació de la política de conservació del patrimoni. Aquest document ha estat l'inici d'un procés de reflexió a tot el sector i, posteriorment, de reformes que han esdevingut en les polítiques que actualment s'estan aplicant a Anglaterra per la conservació del patrimoni.

Al poc temps de la publicació d'aquest document el govern britànic va respondre amb un nou document anomenat "*Historic Environment: A Force for the Future*" on presentava la nova visió de la política que hauria de dur a terme el govern. Aquesta va ser la primera vegada que es proposava una política transversal que implicava tots els ministeris que tenien competències amb el patrimoni històric i plantejava la col·laboració entre ells.

Com a resultat, el procés ha significat la redefinició de la majoria de conceptes lligats al patrimoni i ha permès enfocar la conservació en sintonia als desitjos i valors de les societats actuals. El sector del patrimoni a Anglaterra ha començat a cooperar més estretament i s'ha creat una xarxa d'organitzacions de suport al patrimoni

anomenada *Heritage Link* per donar major impuls al desenvolupament de polítiques i plans d'acció.

3.1.1. El primer impuls: "*Power of Place*"

El primer pas per abordar la reforma a gran escala de les polítiques de suport al patrimoni va ser la confecció de l'estudi "*Power of Place*", encapçalat per *English Heritage* i el Ministeri de Cultura britànic i amb la participació de 20 organitzacions de defensa del patrimoni. Unes 100 persones van contribuir, en 5 grups de treball diferents, a revisar els aspectes del patrimoni històric, extraient les següents conclusions:

- **La majoria de les persones donen al patrimoni un elevat nivell de consideració i estan d'acord amb el suport públic per conservar-lo**
- **La majoria de les persones considera el patrimoni històric com una totalitat.** La gent dóna valor als espais i els seus entorns, i no només a edificis o llocs individuals
- Tothom té un rol a jugar en la conservació del patrimoni: governs locals i centrals, organitzacions de defensa del patrimoni, col·lectius socials, propietaris, promotors, escoles, universitats, etc. **Treballar en col·laboració és la manera d'obtenir millors resultats**
- **És de vital importància un coneixement sòlid del patrimoni. L'estudi històric cal fer-lo a partir de la recerca i redefinir-lo a partir d'un debat obert tenint en compte el valor que la gent li dóna**

Es va fer una proposta en forma de 18 recomanacions principals i d'altres de derivades. N'hi havia per al govern central, els municipis, les organitzacions, els propietaris i els promotors. Les recomanacions també anaven acompanyades de plans d'acció per cadascuna d'elles.

Una descripció complerta de "*Power of Place*" seria enorme i fora de lloc en aquest estudi, només acabar amb una frase del president del comitè, Sir Neil Cossoms, quan diu que "*Power of Place*' parla del futur, aquest futur serà més ric si es construeix al voltant dels valors que la gent dóna al seu patrimoni històric".

3.1.2. El segon document: "*Force for the Future*"

La resposta a l'estudi "*Power of Place*" la va donar el govern britànic, l'any 2001, amb el document "*Force for the Future*". Aquest presenta un nou marc de referència per a l'acció del govern basat en els plantejaments fets pel sector al primer document. És, per primera vegada, un document conjunt del "Ministeri de Cultura" i el "Ministeri de Transports, Governos Locals i Regions".

Aquest informe defineix l'abast del que anomena *Historic Environment*, consistent en el patrimoni històric construït: edificis, esglésies, monuments, palaus, etc; tot el que clàssicament s'ha considerat patrimoni, afegint-hi el medi ambient urbà i rural.

Considera que el patrimoni té valor, perquè mostra la manera com els avantpassats vivien i afirma que avantpassats són totes aquelles comunitats que en qualsevol període de la història s'han establert al territori.

"*Force for the Future*" parla del patrimoni històric com una font de recursos per l'aprenentatge, com a promotor de creixement econòmic i com a generador de cohesió social a partir de l'afirmació del sentiment de pertinença. El considera un estímul per a la nova arquitectura creativa; una força per la regeneració i un potent contribuent a la qualitat de vida. Cerca nous plantejaments creatius per arribar i implicar les persones i les comunitats; desenvolupa noves polítiques i potència la modernització de les estructures que han de permetre aprofitar tot el potencial educatiu i econòmic.

Un repte important del document ha estat l'ampliació de la definició de patrimoni en constatar que cada vegada més la societat dóna valor a aspectes diferents del passat històric. Per aquesta raó, recomana a les organitzacions del patrimoni estar obertes a noves consideracions per definir què es considera avui patrimoni històric. En aquest sentit, el document assenyala com a signe positiu la incorporació de la casa on va passar la infantesa Paul McCartney a Liverpool al catàleg de propietats del NT. El tractament d'aquesta propietat com a patrimoni històric el valora el document com una resposta a l'atenció que el NT presta als nous comportaments de la societat respecte del patrimoni. En aquest sentit, també considera patrimoni històric els parcs, els jardins, les àrees rurals i els paisatges.

En definitiva "*Force for the Future*" proposa una nova política que es manifesta en els següents punts:

- **Fort lideratge de les institucions públiques en la defensa del patrimoni.**
Promoure el treball en col·laboració de totes les organitzacions de suport al patrimoni i el desenvolupament d'una bona base teòrica a partir de la qual dissenyar noves polítiques de suport a la conservació
- **Aconseguir el màxim aprofitament del potencial educatiu del patrimoni a l'ensenyament formal i a l'aprenentatge d'adults**
- **Aconseguir que el patrimoni sigui accessible a tothom i que tota la societat pugui sentir-se identificada i implicada**
- **Que el patrimoni es preservi i protegeixi pel benefici de les persones i de les generacions futures**
- **Potenciar la formació professional de les persones per a ser capaços d'aprofitar les oportunitats dels beneficis i desenvolupament econòmic que el patrimoni pot proporcionar**

Cada un d'aquests punts són àmpliament desenvolupats al document: es defineix un pla d'acció i intencions a curt i llarg termini que el govern britànic està duent a terme i encara ara inspiren la política de les organitzacions públiques i privades. En aquest sentit, en el capítol dedicat al NT queda ben clara la proximitat de la seva actuació amb els objectius polítics del Ministeri de Cultura, principalment en el paper que té l'educació, l'accés i la regeneració de la vida rural en el suport al patrimoni.

El lideratge del govern ha quedat palès en el protagonisme que *Heritage Lottery Fund* i *English Heritage* estant tenint en la política de suport al patrimoni. La col·laboració de les organitzacions s'ha consolidat en els treballs de la xarxa *Heritage Link* i la base teòrica està cada vegada més desenvolupada a partir de la idea de “**valor de la cultura**” defensada per la ministra Tessa Jowell, o en el recent congrés “*Capturing the Public Value of Heritage*” que al gener de 2006 van organitzar *Heritage Lottery Fund*, el Ministeri de Cultura, *English Heritage* i el NT.

3.1.3. Les aportacions de la Ministra de Cultura: “*Value of Culture*” i “*Better Places to Live*”

La ministra de cultura britànica, Tessa Jowell, va publicar l'any 2005 el document “*Better Places to Live*” on expressava el seu interès i preocupacions per la política de

conservació del patrimoni i els reptes que havia d'afrontar en el futur. Aquest document va ser una ampliació, específica per al sector del patrimoni, d'un de més general que va publicar l'any 2004 anomenat "*Governament and the Value of Culture*". En "*Value of Culture*", Tessa Jowell es qüestiona quin és la cultura a la que el govern ha de donar suport i com esbrinar la cultura que té valor i la que no en té.

A "*Better Places to Live*", Tessa Jowell considera que el patrimoni històric s'ha de preservar tant pels seus valors intrínsecs com pels seus valors per al desenvolupament econòmic, educatiu o social. Parla del sentiment d'identitat britànica i de tots els altres sentiments d'identitat que aporten les persones que viuen al Regne Unit. Les identitats plurals, diu, han de ser preservades com a sistema per expressar el sentiment de pertinença i demana la societat que s'expressi per arribar a un consens general que defineixi quin és el patrimoni que s'ha de preservar per a les futures generacions. Considera que ha de ser la societat, i no els polítics ni buròcrates, qui decideixi que s'ha de conservar per donar forma a un sentiment de pertinença o d'identitat britànica.

La raó d'aquesta nova visió del patrimoni rau, segons Tessa Jowell, en la necessitat d'ampliar el sector cultural a tota la societat, de manera que el patrimoni comú sigui el de la majoria de les persones i no només el del públic tradicional de classe mitjana que participa en la vida cultural.

És interessant assenyalar que **en parlar de patrimoni es refereix, també, a molts aspectes del passat com: el medi històric, construït i natural, els territoris, paisatges i arqueologia soterrada, els parcs i espais oberts, els museus i arxius, els objectes antics i peces d'art i, inclús, tradicions, costums i llengües**. Opina que el patrimoni és sempre una creació del present: "**és l'art d'atorgar valors d'avui dia a aspectes de la nostra herència del passat**", per tant és un **concepte subjectiu, que sempre canvia**, de la mateixa manera que canvien les actituds i opinions.

3.1.4. Un tercer document: "*Recharging the Power of Place*"

Aquest document marc es va presentar l'any 2004 elaborat per *Heritage Link*, el NT i *Campaign to Protect Rural England*. Aquest treball significava un nou pas endavant

en donar protagonisme al valor que les persones i col·lectivitats donen al seu patrimoni històric. S'hi analitza la manera de connectar els valors dels experts amb els de les persones quant a prioritzar i donar significació a la conservació del patrimoni. Considera que la tasca cabdal és clarificar per què una cosa es considera significativa i per a qui.

L'estudi se centra en el repte de conèixer i protegir els "llocs comuns remarcables" tant com els que tradicionalment s'han considerat objecte de protecció (llocs catalogats com d'interès cultural). Examina la tasca de preservar els espais històrics que no estan considerats com excepcionals però que són significatius per a les persones que l'envolten. A partir d'aquest document el concepte de patrimoni canvia per incloure un llarg ventall d'espais que la gent vol conservar per sentir-se més a prop d'un entorn que no tanca els lligams amb el passat.

3.2. Models per la valoració del patrimoni

3.2.1. El concepte de valor públic

La responsabilitat del sector públic en la presa de decisions que afecten la conservació del patrimoni és una preocupació cabdal de les actuals institucions britàniques. El què i per a qui s'ha de conservar és un debat que planeja en la majoria de documents públics i organitzacions sense afany de lucre. Així, cada vegada es fan més estudis per valorar l'impacte i els beneficis que el suport públic a un determinat monument o espai natural té per al conjunt de la societat. En aquest procés d'estudi sistemàtic, el concepte "valor" ha esdevingut l'eina essencial a l'hora de prendre decisions sobre el futur del patrimoni.

La qüestió del "valor" i com mesurar-lo no és nova en el sector públic. S'està utilitzant eficaçment en d'altres àrees de gestió com ara la BBC i les arts i de forma més general per reformar altres serveis públics. La metodologia emprada es basa en el treball de Mark Moore, autor de *"Creating Public Value"* (1995).

En el seu concepte més bàsic, "valor públic" és un model analític utilitzat per conèixer com operen les organitzacions del sector públic. S'inicia amb la premissa que aquestes organitzacions existeixen per ampliar o crear valor per al públic i, per

tant, la millor manera de mesurar el seu bon funcionament és a partir de saber quines són les preocupacions principals del públic o persones a les quals els beneficis van dirigits. El "valor públic" és, al sector públic, l'equivalent al valor de les accions borsàries del sector privat, però al sector públic s'expressa en un món de convivència democràtica més que en un món mercantil.

Segons aquesta metodologia, les organitzacions del sector públic han de crear valor per aquells que aporten els recursos i els autoritzen a operar i per a la gent que utilitza els seus serveis, encara que aquest valor no té perquè ser contemplat en termes de benefici econòmic.

L'aparició de les teories del valor públic al Regne Unit és una reacció a la política tatcherista dels 80 i 90 per la gestió de les organitzacions públiques coneguda com a Nova Gestió Pública (*New Public Management*). Aquesta implicava adaptar els sistemes de gestió de l'empresa privada al sector públic. Aquest sistema, tot i tenir alguns avantatges, com per exemple una major transparència i unes millors estructures de gestió, va tenir importants desavantatges derivats principalment de mirar només la rendibilitat econòmica en les seves actuacions.

De fet, parlar de la conservació del patrimoni en termes de valor públic està força ben justificat. A un nivell molt bàsic, es pot definir **el patrimoni com els elements del passat als quals la gent dóna valor i vol conservar per al futur**. Aquest mètode implica que **no es tracta de considerar si una obra d'art, un edifici o una casa rural forma part del patrimoni a conservar, sinó quin és el valor que la gent li dóna**. A més, en el moment que la gent el vol conservar, estarà disposada a donar alguna cosa a canvi (fons públic, treball voluntari, donacions, etc).

Per tant, el concepte del valor està al centre de la pràctica en el sector del patrimoni. Justifica la protecció legal, les subvencions i les regulacions i és el que fa que la gent se senti compromesa amb un cert tipus de patrimoni.

3.2.2. Conferència: *"Capturing the Public Value of Heritage"*

Com a resultat dels nous plantejaments polítics sobre conservació de patrimoni i les noves metodologies analítiques que estan sorgint, el mes de gener de 2006 les organitzacions angleses de suport al patrimoni, Ministeri de Cultura, *Heritage Lottery*

Fund, English Heritage i NT van convocar una conferència per analitzar el concepte “*public value*” i com ha de ser aplicat per les organitzacions de conservació del patrimoni. La conferència titulada “*Capturing the Public Value of Heritage*” va tenir lloc el 25 i 26 de gener de 2006 a Londres.

La conferència va debatre al voltant dels valors que la gent dóna al patrimoni i que les organitzacions han de conèixer: els valors intrínsecs, els valors instrumentals i els valors institucionals. Experts en l’aplicació del valor públic van mostrar els nous mètodes de càlcul i quantificació, i experts i polítics van donar la seva visió de com la conservació del patrimoni havia d’encarar els nous reptes que se li plantejaven al futur.

Com s’especifica a les conclusions, la conferència va servir perquè el sector del patrimoni es comprometés a utilitzar uns mètodes més inclusius que reconeguessin la necessitat de posar d’acord els especialistes i les comunitats. A més, va actuar com a recordatori del fet que les obligacions de les organitzacions no estan tant lligades als llocs que cuiden com a les persones que impregnen dels seus valors aquests espais.

Les paraules que la Ministra de Cultura, Tessa Jowell va pronunciar a l’obertura de la conferència són prou simptomàtiques de com el canvi de model en el sector de la conservació del patrimoni és demanat i impulsat per les instàncies del govern britànic. Jowell diu que “avui el sector del patrimoni té l’oportunitat de sotmetre’s al test del ‘valor públic’. Si passa aquesta prova no només voldrà dir que el sector podrà seguir protegint i donant rellevància al patrimoni sinó que, també, formarà part rellevant de les forces impulsores d’un país britànic modern, divers i amb èxit”.

4. EL NATIONAL TRUST: “MORE THAN A PRETY PLACE”

4.1. El *National Trust* avui

El *National Trust* (NT) va ser fundat l'any 1895 pels filantrops victorians Miss Octavia Hill, Sir Robert Hunter i Canon Hardwicke Rawnsley. Era una època d'industrialització i desenvolupament incontrolat al Regne Unit, de manera que la seva fundació va representar una reacció per protegir el patrimoni que començava a perillar. El primer NT va posar l'èmfasi en la conservació d'edificis, camps i boscos, i la franja marítima. Així, va néixer per "cuidar permanentment espais d'interès històric o de bellesa natural per al benefici de la nació, a Anglaterra, País de Gal·les i Irlanda del Nord".

Després de més de cent anys d'existència, el NT avui és una organització independent sense afany de lucre (*registered charity*), una de les principals i la més gran organització conservacionista d'Europa. Protegeix 623.034 acres de terreny (252.134 Ha) de remarcable valor natural i 704 milles (1.126 km) de front marítim.

És responsable d'edificis històrics que daten de l'Edat Mitjana fins als temps moderns, monuments antics, jardins, parcs naturals i camps de conreus que lloga per la seva explotació a unes 1.500 persones. Entre les propietats històriques que el NT cuida hi ha 166 palaus, 19 castells, 47 edificis industrials i fàbriques, 49 esglésies i 35 pubs i fondes tradicionals. La gran majoria de les seves propietats estan obertes als visitants.

Els milions d'objectes que el NT té al seu càrrec són d'una gran varietat. Innombrables obres d'art, quadres, objectes religiosos, armes de guerra, objectes personals de personalitats històriques o objectes que representen una època, una manera de viure o de treballar. La majoria d'aquests objectes han arribat a les mans del NT amb les cases, per donacions o llegats dels seus propietaris, formant part del conjunt ornamental dels llocs per visitar. Com a exemple, entre les propietats del NT podem trobar 26 armadures Samurais, o 19 magnífiques pintures de Turner, fins a l'estatueta de l'Oscar guanyada per George Bernard Shaw; la col·lecció nacional de màquines de tallar gespa o un àlbum de fotografies de la mida d'un segell de correus.

La protecció dels espais i objectes l'exerceix a partir de ser el propietari o d'actuar en nom d'altres en la seva gestió.

El NT té a l'actualitat més de 3,4 milions de socis i els seus espais de pagament van ser visitats l'any 2004 per més de 12 milions de persones. S'estima que els espais propietat del NT d'entrada lliure van ser visitats aquest any per uns 50 milions de persones.

El principal eslògan del NT és "mantenir els espais per al benefici de la nació" i tant el NT com les institucions públiques britàniques consideren que aquest benefici es concreta permetent-ne l'accés a les propietats per al gaudi de la població i contribuint a l'aprenentatge i educació dels visitants. El nombre de visitants ha crescut desmesuradament en els 70 i 80 i ara es plantegen restriccions a l'accés per salvaguardar la vida natural dels espais.

El NT és un model d'organització present a la majoria de països de la Commonwealth amb els quals s'han establert convenis de serveis recíprocs pels membres. Ara, aquests poden gaudir dels beneficis d'altres organitzacions similars, com Austràlia, les Illes Caiman, Jersey o Malta.

El finançament del NT depèn de la generositat dels membres i simpatitzants. Els ingressos provenen de les quotes dels socis, donacions particulars, llegats per testaments, i els beneficis de les activitats comercials com restaurants, botigues, cases d'hostatge, etc. No rep ajuts directes de les institucions públiques per despeses de funcionament, però sí per a projectes o campanyes concretes, com pot ser l'adquisició de propietats, la seva rehabilitació o projectes educatius o de participació ciutadana.

El fet que no estigui directament finançat per diners públics no significa que els instruments de l'Estat no estiguin orientats al seu suport i desenvolupament. Com a *charity* (entitat sense afany de lucre) gaudeix d'uns avantatges fiscals importants, per ella mateixa i per les donacions que rep, fet que li permet subsistir i fer atractiu el seu suport per una gran majoria de la població dels països on està implantada. En aquest sentit, les polítiques governamentals de suport a la cultura i a la conservació del patrimoni van en la línia de permetre que organitzacions independents com el NT es facin càrrec de competències que a Catalunya són exclusives dels poders de l'Estat.

Actualment, el NT defineix l'objectiu principal com:

- Cuidar per sempre i per a tothom de llocs d'especial interès

I els seus objectius estratègics els situa en els terrenys de:

- Liderar els processos de regeneració del camp
- Aprofundir en el coneixement del patrimoni cultural
- Col·locar l'educació i l'aprenentatge dels adults en el centre de totes les seves activitats

El NT del segle XXI és una organització moderna preocupada pel desenvolupament sostenible del món rural, la conservació de la memòria històrica dels ciutadans i la participació i l'educació de les persones.

4.2. Procés històric d'adquisició de propietats

4.2.1. L'Acceptance in Lieu

El 1896, la introducció de l'impost de successió (*death duties*) va causar l'acceleració de la dispersió de les principals col·leccions privades d'art a Gran Bretanya. Moltes de les grans famílies angleses, per fer front a aquesta despesa, van haver de vendre una part del seu patrimoni. Per apaivagar la dissolució de les col·leccions d'art, l'any 1898 es va establir una forma de pagament de l'impost anomenada *acceptance in lieu*. Aquest sistema permetia pagar les obligacions fiscals successòries mitjançant objectes de valor en lloc de diners en metàl·lic. En un principi aquesta mesura va ser força ineficaç per les reticències de la hisenda britànica d'acceptar objectes en lloc de diners, però poc a poc, i després de successives millores de la llei, la seva aplicació es va anar imposant.

Tot i això, els beneficis que el NT, i el sector de conservació del patrimoni, havia d'obtenir d'aquest sistema de pagament d'impostos no havien d'arribar fins al final de la segona guerra mundial.

L'any 1946, per recordar els morts de la segona guerra mundial, es va fundar el *National Land Fund* per a l'adquisició d'edificis de valor històric, els objectes que contenien i els terrenys que l'envoltaven. Aquest organisme es va finançar amb 50

M£ provinents de la venda de material de guerra sobrant. A més, concedia ajuts als governs locals i, també, al NT.

El *National Land Fund* podia fer pagaments a la hisenda britànica semblants als impostos de successions que s'havien pagat com a béns en lloc de monetaris. El NLF es quedava amb aquest béns que els donava en propietat al NT per administrar-los "pel bé de la nació". D'aquesta manera, el NT va obtenir la propietat de nombrosos edificis i peces d'arts entregades pels britànics en lloc dels impostos de successions.

The National Land Fund va desaparèixer l'any 1970 i, després d'anys amb diferents sistemes, es va crear l'actual organisme que finança la conservació del patrimoni al Regne Unit, el *Heritage Lottery Fund* (veure apartat 5.3).

4.2.2. Les *National Trust Acts*

Un altre sistema legal que ha propiciat la creació del ric patrimoni del NT són els decrets (*acts*) dictats pel Parlament Britànic. Aquestes "*National Trust Acts*" li permeten tenir competències úniques per afavorir al desenvolupament de les seves activitats.

Les "*National Trust Acts*" es van dictar els anys 1907, 1919, 1937, 1939, 1953 i 1971. Aquestes lleis formen la part substancial dels estatuts pels quals es regeix l'organització; fet força inusual al Regne Unit ja que concedeix al NT poders especials que altres organitzacions independents no tenen, per exemple, la capacitat de declarar els béns inalienables (any 1907).

El NT va créixer d'una manera espectacular i, l'any 1937, una altra "*Act of Parliament*" li va permetre donar a les cases de camp i els seus continguts un tractament similar al dels monuments històrics. Aquesta llei permet que una casa pugui ser donada al NT, juntament amb diners per al seu manteniment (*endowment*), per mantenir-la a perpetuïtat. En aquest cas els donants podien continuar vivint-hi, mantenint-ne l'accés lliure als visitants, però sense poder fer canvis substancials (*Trust's Country Houses Scheme*). Aquesta llei va ser la porta per l'ampliació de l'horitzó conservacionista del NT en el sentit que es veurà més endavant.

Una altra llei, datada l'any 1946, "*The Acquisition of Land Act*", donava al Trust el dret de convocar el Parlament si qualsevol autoritat, en l'exercici del seu poder, proposava suprimir la condició d'inalienable d'un terreny així declarat pel NT.

4.2.3. Propietats inalienables

De totes les "*Acts of the Parliament*" la que més ha beneficiat l'adquisició de propietats és la "*1907 Act of Parliament*", que garanteix al NT la potestat de declarar les seves propietats "inalienables".

El NT té el poder estatuari (només compartit pel *National Trust of Scotland*) de declarar terreny inalienable, de manera que aquest no pot ser venut, hipotecat o afectat en contra dels desitjos del NT i, en cas que el NT hi estigui en contra, sense un procediment parlamentari.

Abans que el NT declari una propietat inalienable aquest ha de constatar que aquesta sigui de suficient valor històric o riquesa natural que mereixi ser mantinguda pel NT a perpetuïtat. Només propietats considerades de valor nacional són declarades inalienables.

Aquesta prerrogativa és clau per afavorir la donació de propietats al NT, ja que assegura als benefactors que la seva propietat serà declarada d'interès nacional i no serà utilitzada per a fins diferents als establerts. Aquest fet, juntament amb els beneficis fiscals que reben els donants, fa que una cessió de propietat al NT sigui una més que rentable operació pel benefici de la família i del país.

Tot i això, no totes les propietats del NT són considerades inalienables. En molts casos els donants són conscients que la seva propietat serà venuda i amb els recursos obtinguts es finançaran altres operacions del NT. Actualment, aquesta és la manera de procedir del NT amb la majoria de propietats que arriben al seu poder i una font important de recursos (encara que en molts casos els donants estipulen la manera que el NT ha d'invertir els recursos obtinguts).

4.2.4. L'adquisició de propietats avui

Actualment el NT adquireix noves propietats sempre que reuneixin una sèrie de requisits que les faci atractives per als objectius que el NT té establerts. Així, les condicions que el NT imposa per fer-se càrrec d'una propietat són les següents:

- Que sigui d'importància nacional
- Que el fet de ser propietat del *National Trust* sigui per al benefici de la nació
- La propietat ha d'estar en situació de risc
- S'ha de poder autofinançar
- Ha de tenir un capital propi (*endowment*) que li permeti afrontar la seva restauració i el manteniment

En aquest sentit, una propietat ha de tenir molt valor per la comunitat i, a més, la comunitat ha de poder treure un benefici real i, això sí, que no generi pèrdues.

Però, potser la condició més important que avui dia demana el NT per fer-se càrrec d'una propietat és que no hi hagi un propietari més adequat que pugui fer-ho, entenent com a "propietari més adequat" aquell que té les aptituds, coneixements i experiència per afrontar les necessitats particulars de la propietat i de la comunitat on està situada. Ha de poder desenvolupar les oportunitats que el seu dret de propietat li dona i oferir-li el nivell de protecció que necessita.

4.3. La conservació del patrimoni al *National Trust*

4.3.1. Influència política del *National Trust*

Amb 3,4 milions de socis i un pressupost superior als 460 M€, el *National Trust* és l'organització independent de conservació del patrimoni més gran d'Europa. Com a tal, els seus principis per la conservació del patrimoni influeixen en els governs britànics i els de la resta d'Europa. La seva veu crea tendència, no només en les futures polítiques de conservació del patrimoni sinó, també, en d'altres de vinculades com el desenvolupament rural i urbà, la gestió mediambiental, l'alimentació o la salut. El fet que una organització de conservació de patrimoni pugui influir en el

desenvolupament polític i econòmic general defineix un model d'organització innovadora que és gestionat amb criteris moderns i es projecta cap al futur sense perdre la connexió amb el passat.

En aquest sentit, el NT gaudeix d'una posició privilegiada ja que proporciona solucions als problemes del món contemporani a partir de contemplar la tradició en un sentit molt ampli i d'abordar la història com a eina per afrontar el futur. Així, proposa solucions sostenibles per una nova agricultura del futur, el canvi dels patrons del transport, l'educació, l'energia, el canvi climàtic, la regeneració rural, el sentit identitari o de pertinença a una comunitat i, en definitiva, la millora de la qualitat de vida de totes les persones.

4.3.2. El concepte de patrimoni del NT

Definir el NT com una organització per la conservació del patrimoni no significa gaire si no s'especifica què entén el NT per patrimoni. En aquest fet radica la principal singularitat que la fa diferent d'altres organitzacions situades en contextos històrics i polítics diferents. La manera d'entendre el patrimoni, la cultura o la història és fonamental per conèixer com treballa, el seu significat per la societat britànica actual i les seves aportacions per al futur.

El NT considera patrimoni cultural tot allò que el passat ens ha llegat, des de les arts, els castells, els habitatges, els museus i galeries d'art, les biblioteques i arxius, els jardins i els parcs, al medi ambient natural: boscos, vies fluvials, costes, camps, vida salvatge i parcs naturals. També són patrimoni els productes de la vida natural, l'agricultura o el menjar.

El seu concepte de patrimoni va des dels monuments considerats de valor històric fins a les cases de pagès o les granges tradicionals. Des de la vida dels grans personatges històrics fins a la manera de viure de petites comunitats rurals, artesans o oficis tradicionals. Paral·lelament a aquesta visió amplia, el NT té cura de les tradicions i maneres de viure de les persones del passat, del seu entorn natural, les actituds i els valors com a comunitat.

Tot el treball de conservar i recuperar valors perduts o oblidats ho fa tenint en compte les maneres de fer i de treballar de la societat contemporània. Les seves

activitats estan gestionades per principis d'eficàcia i oportunitat per a les persones i la societat actual i, d'aquesta manera, el NT vol ser un impulsor del benestar social i econòmic, la qualitat de vida de les persones, fomentar el turisme i la indústria creativa, generar ocupació i ser una important font d'inspiració per a les persones en qualsevol etapa de la vida.

En definitiva, el NT contempla el patrimoni com un procés dinàmic que depèn de les persones i ha de servir a les persones. Així, les seves activitats van dirigides a:

- Buscar que la gent descobreixi el seu patrimoni i ajudar-la a viure l'experiència d'aprendre d'ell
- Mostrar que el patrimoni no està separat de la vida diària i és crucial per l'economia, la qualitat de vida i la felicitat de les persones
- Estendre la idea que el patrimoni és un concepte canviant i en constant desenvolupament
- Trobar maneres per fer participar la gent en la cura del patrimoni i que sigui reconegut el seu paper per crear un sentit d'identitat i orgull per la comunitat

Amb tot, el NT és crític amb la idea que les institucions tenen del patrimoni ja que li donen un valor molt restrictiu i el consideren allunyat de la vida diària de les persones. El NT considera que les institucions públiques no donen tot el suport que haurien de donar a la conservació del patrimoni i no entenen la contribució que el patrimoni té per la qualitat de vida i la comprensió del món contemporani. Així, una part important de la labor del NT està orientada a demostrar la contribució que el patrimoni té en la vida diària, insistint en els beneficis socials, culturals, econòmics i mediambientals de la seva conservació tot proposant polítiques que reconeguin la seva aportació i ajudin al seu creixement.

4.4. Les persones, la formació i la participació

4.4.1. Estructura dels socis

El NT té 3,4 milions de socis. Fer-se soci del NT té dues motivacions que no són excloents sinó complementàries. D'una banda el soci gaudeix de tota una sèrie d'oportunitats de conèixer espais insòlits i gaudir de l'entreteniment i de les vacances per a tota la família. D'altra, ser soci és una manera de contribuir a la conservació de la riquesa del patrimoni històric, el que es considera un orgull pel ciutadà.

Els socis contribueixen a la major part dels ingressos del NT. L'any 2005 els ingressos per les quotes de socis van ser superiors a 90 M£ (132 M€), que són un 30% dels ingressos totals. Un 15% més d'ingressos provenen dels llegats i donacions que majoritàriament també són efectuades pels socis.

Ser soci del NT també és un signe d'identificació amb un col·lectiu que vetlla per la història i el futur del seu país. Ser membre del NT és un orgull i senyal d'identitat carregada de valors simbòlics. Mantenint les distàncies i les finalitats, ser soci del NT es podria comparar a Catalunya a ser del Barça o fer aportacions a la construcció de la Sagrada Família. Tot i això, les comparacions entre els dos països són difícils ja que intervenen condicionaments històrics radicalment diferents.

El nombre de socis ha augmentat en 1 milió en els darrers 10 anys encara que els darrers sondeigs mostren que les motivacions de les persones que ara s'inscriuen són més de tipus material que simbòlic. Avui dia, els nous membres entren per gaudir de l'extensa xarxa d'espais per visitar, gaudir i passar les vacances. Això no significa que una vegada dintre no es revelin altres motivacions a conseqüència del coneixement i de l'edat.

Les campanyes de màrqueting per atraure nous membres són agressives i ambicioses i tenen per objectiu aconseguir entre 300.000 i 340.000 nous associats cada any.

El NT és projecta més enllà dels seus límits geogràfics d'actuació. Existeix també una branca als Estats Units anomenada *The Royal Oak Foundation* que manté una estructura de socis d'aproximadament 30.000 persones, que no només paguen les

seves quotes sinó que també constitueixen una font important de finançament a partir de donacions i llegats.

4.4.2. El treball amb les persones

Com s'ha vist en el concepte de patrimoni del NT i es constata en les polítiques culturals dels darrers governs britànics, les activitats que el NT realitza giren sempre al voltant de les persones. És a dir, les persones estan al capdavant de tot el que el NT realitza.

Aquesta idea impregna tota la seva política i activitat. En aquest sentit, el NT conserva el patrimoni pels beneficis que pugui donar a les persones d'avui i a les generacions futures. D'una manera molt general es pot afirmar que el patrimoni no té un valor per ell mateix sinó que el té en tant que és capaç de proporcionar benestar i saviesa. Així, el criteri per decidir què es conserva i què no es conserva estarà en relació al "valor cultural" que la gent atorga als espais o objectes a conservar. Per això, la política que segueix el NT per mantenir les propietats i el seu ús obert té per objectiu abastar un ampli ventall de gustos, interessos, experiències, etc. per a totes les franges d'edat.

En les activitats, el NT considera que és la gent la que vol descobrir els llocs per ells mateixos i el ventall d'experiències que ofereixen, des de l'educació formal a l'edat escolar i l'educació d'adults, fins a gaudir lliurement dels espais a l'aire lliure o treballar com a voluntari, beneficia enormement les persones i les comunitats pel fet d'experimentar i aprendre.

En aquest sentit, les experiències educatives del NT atrauen anualment nombroses persones i grups:

- 500.000 nens i nenes en visites educatives
- 33.000 estudiants de més de 16 anys en grups educatius formals
- 450 camps de treball (*Working Holidays*)
- 43.000 persones treballen com a voluntaris

El treball educatiu i d'aprenentatge és vital en tot el que el NT realitza i una de les raons per la seva fundació. Consideren que el seu treball ha de servir d'inspiració per

al públic i tot el patrimoni, del qual el NT té cura, ha de permetre diversió i educació a la vegada.

El treball amb les persones té per objectius:

- **Reafirmar la importància de l'aprenentatge fora de l'escola d'una manera divertida i assegurar que l'educació jugui un paper vital durant totes les etapes de la vida**
- **Demostrar el paper rellevant dels voluntaris en l'economia i la contribució que el treball voluntari té en la qualitat de vida de les persones**
- **Entendre que la participació en el medi local contribueix a la inclusió, al sentit identitari, al benestar i en fer les comunitats més cohesionades**
- **Dibuixar un mapa dels habilitats necessàries en els sectors culturals i ambientals i el tipus de formació que es necessita**

4.4.3. L'educació i l'aprenentatge

El NT és considerat un gran banc de recursos pedagògics i, d'acord amb el seus principis, els utilitza. Segons paraules de Laura Hetherington, directora del Departament d'Aprenentatge, "a les seves propietats succeeixen coses extraordinàries. Les portes s'obren al passat. Les comunitats troben les seves arrels en gloriosos edificis i territoris. Poesia, art, teatre, dansa i contes floreixen. La gent descobreix talents i interessos que no sabien què tenien" i, afegeix, "el NT existeix no per conservar espais especials, sinó per tornar-los a la vida i que tothom en pugui gaudir". Una altra idea que el NT utilitza contínuament en les seves comunicacions és que "té cura de llocs que tenen el poder de transformar i renovar la vida de les persones". L'educació és l'element fonamental per fer efectiva aquesta transformació.

Així, "fundat per al benefici de la nació", l'educació és una part vital del seu treball. Els serveis d'educació del NT ofereixen oportunitats per a l'aprenentatge a tots els nivells d'edat i a tot tipus d'estructures socials: estudiants de primària, secundària, universitaris, grups comunitaris, gent gran, joves, persones excloses, discapacitats, etc.

El NT és un dels més grans proveïdors de programes educatius extraescolars (*out of classroom learning*), formals o informals. Rep anualment 500.000 nens en visites organitzades per les escoles i té una enorme oferta educativa per adults en forma de cursos regulars o d'altres formes educatives innovadores. També ofereix suport a les famílies que decideixen educar els fills a casa seva.

L'interès en que "els espais guanyin vida" a partir de la participació i l'educació l'estimula el NT en els principis pedagògics que defineix en "*vision for learning*". En aquest document es proposa un camí de sis fases per tal:

- que la gent pugui descobrir per ells mateixos
- que aquest descobriment transformi les seves vides
- que les connecti amb la seva història i arrels
- que restaurin ments i cossos tant com platges i edificis
- que els inspiri a entendre el seu entorn
- els estimuli a ser creatius en qualsevol activitat de la vida

En definitiva, descobrir, transformar, connectar, restaurar, inspirar i crear són els eixos que es vertebrava la labor educativa del NT.

4.4.4. Interpretació dels recursos històrics

El NT considera que "un edifici històric sense interpretació és, simplement, un edifici antic". Interpretació és el terme que utilitzen per descriure qualsevol eina de comunicació que expliqui els espais o els objectes mostrats. Amb els recursos d'interpretació el NT assegura que les persones que visiten les propietats marxen amb un major coneixement del lloc i de les idees principals que aquest lloc els hi pot transmetre.

En aquest sentit, una de les labors prioritàries del NT està en la interpretació dels llocs perquè serveixin millor als objectius per a l'aprenentatge (*visions for learning*). Per a una major connexió, transformació i inspiració, els espais no només s'interpreten a partir del seu passat històric llunyà o original, sinó que es posa de relleu els diferents usos i vivències que en el pas dels anys les propietats han contingut. En els edificis i espais del NT es fa evident que hi han conviscut diferents

generacions i maneres de viure, i en visitar-los es troben tots aquests moments diferents de la història, des dels més antics fins als propers.

Les tècniques d'interpretació impregnen tot el material de comunicació que el visitant es troba a les propietats: a l'entrada, als audiovisuals, a les exposicions, etc. Curiosament, un dels elements de comunicació que més sovint s'utilitza a l'entrada dels espais són les clàssiques pissarres escrites amb guix ja que permeten una gran immediatesa i proximitat.

4.4.5. *Education groups*

El NT afavoreix la participació de les escoles i els escolars en la seva estructura de socis en els anomenats *Education Groups*. Aquests grups organitzen visites per als alumnes, projectes a llarg termini i d'altres maneres actives de participació de les escoles.

Els grups educatius, a canvi d'una quota anual de 23£ (33,8€) per a grups inferiors a 50 nens, tenen l'entrada lliure als espais i se'ls ofereixen activitats educatives especials. Han de tenir un *group leader* que, conjuntament amb els serveis educatius del NT, s'ocupa de programar les visites, l'estudi i la realització d'activitats específiques en les visites.

4.4.6. La participació de comunitats locals

Els sistemes de participació de les comunitats locals en els treballs del NT són de característiques diverses i estan contínuament al capdavant de tot el que el NT realitza.

Un sistema de participació comunitària és l'agrupació de socis locals en "*Member Centres*" i associacions de membres. En aquestes, els socis s'agrupen en grups o centres locals com a estructures autònomes afiliades al NT. Organitzen excursions, visites o d'altres activitats formatives o d'esbarjo que permeten trobades per divertir-se i aprendre dels recursos que el NT els ofereix. Hi ha al voltant de 200 grups d'aquest tipus a Anglaterra, Gal·les i Irlanda del Nord però, també, a Bèlgica i a Alemanya.

A més, contínuament s'estan implantant programes pilot per fomentar la participació de la gent jove, la gent gran o comunitats immigrants i, així, investigar en la manera d'arribar a nous públics. Aquests programes pilot es realitzen principalment amb ajuts públics i, també, en col·laboració amb altres entitats socials que persegueixen els mateixos objectius. Una vegada els efectes d'aquests programes han estat comprovats constitueixen una font de recursos eficaços per desplegar-los en altres espais del NT.

A l'actualitat, el gran repte del NT, en la línia de les polítiques culturals predominants de l'Estat, és fer partícips les comunitats que no tenen hàbits de la participació cultural o que tenen antecedents culturals diferents als de la població britànica. En aquest sentit un dels programes pilot que es realitza des de ja fa uns anys és el projecte "*The Untold Story*" (la història no explicada). Aquest estimula els participants a fer les seves pròpies i singulars connexions a partir d'interpretacions personals dels espais o objectes. En aquest sentit, qualsevol persona de procedència no britànica ha de poder fer la seva lectura de l'espai i relacionar objectes i històries amb el seu propi passat.

4.4.7. El treball voluntari

El principi fundacional del NT de comptar amb el treball dels voluntaris és, encara avui dia, un dels seus principals actius. L'organització compta amb les persones voluntàries com a suport principal de la seva existència. En aquest sentit, el NT manté una estructura de 43.000 voluntaris a qui dóna suport i estimula per al seu desenvolupament i participació en qualsevol nivell d'activitat.

Els voluntaris participen a les propietats i a les oficines de gestió centrals o regionals, en molts nivells de responsabilitat, coneixements i intervenció. Fora dels espais treballen amb grups comunitaris per promoure l'interès pel NT i en agrupacions anomenades *Volunteer Groups* on s'organitzen per preparar projectes singulars. A Anglaterra, existeixen més de 60 grups organitzats.

S'han comptabilitzat 180 formes de concretar-se el treball voluntari a les propietats del NT. S'hi troben recepcionistes, guies, vigilants, guàrdies forestals, jardiniers, educadors, animadors infantils, etc. L'impacte econòmic que aquest treball

proporciona al NT s'ha valorat en uns 16,3 M€ a l'any (24 M€), equivalent al sou anual de 1.300 treballadors a jornada completa.

El 52% dels voluntaris són gent de més de 65 anys i només un 4% són menors de 35 anys. El 57% dels voluntaris són dones i el 43% homes.

Les motivacions dels voluntaris per treballar al NT són diverses. El més joves s'incorporen al NT per aprendre noves ocupacions, guanyar experiència i qualificació per al seu futur laboral. També és una possibilitat d'accés a un lloc de treball regular.

El treball voluntari al NT està obert a la participació de grups vulnerables o en situació de risc d'exclusió. Així, al 2004, van treballar al NT ex-delinquents que van donar 14.000 hores de treball, 8.000 hores de treball les van realitzar persones sense sostre, 15.000 hores persones a l'atur i 17.000 hores persones amb discapacitats (el 11% del total de voluntaris té alguna forma de discapacitat). A totes aquestes persones, el treball voluntari els va ajudar a desenvolupar la seva autoestima i adquirir formació professional.

4.5. Aspectes col·laterals a la conservació del patrimoni

4.5.1. Visió global de l'entorn ambiental

L'acció del NT té un impacte que va més enllà dels beneficis als socis i usuaris, empreses subministradores i espònsors. Segons afirmen, la seva activitat pot ser considerada com a revulsiu per al desenvolupament i la inversió en les economies locals, la creació de llocs de treball a la regió, el desenvolupament d'infraestructures en mitjans rurals i la millora de l'entorn natural. Així, per potenciar els beneficis que genera més enllà de la seva activitat de conservació del patrimoni, el NT realitza campanyes i activitats de suport per a un desenvolupament sostenible de l'entorn. Per a dur-les a terme treballa i coopera activament en el desenvolupament rural, la planificació del territori, la planificació del transport, el desenvolupament de l'agricultura natural i la cura del medi ambient.

4.5.2. El NT com a força motriu de desenvolupament rural

El NT ocupa un lloc predominant en la regeneració econòmica i social a Anglaterra, País de Gal·les i Irlanda del Nord, molt particularment de les seves àrees rurals. Les inversions i plans d'actuació que realitza en l'entorn rural, com a propietari i a la vegada com a organització mediambiental, tenen un efecte directe en el seu desenvolupament. En una primera lectura, el NT crea directament llocs de treball, però anant més enllà, la seva actuació catalitza iniciatives locals que, sense la seva presència no s'haguessin realitzat. El NT és ben conscient d'aquest fet i desplega tot un ventall de recursos per potenciar el seu protagonisme com a força motriu de la regeneració del teixit rural.

En els estudis que el NT realitza periòdicament (i més concretament l'estudi "*Valuing our environment: The Economic Impact of the National Trust in Northern Ireland*") demostren el valor econòmic que representava els negocis rurals d'alta qualitat i la contribució que el NT ha fet en aquesta àrea de l'economia. Aquest estudi, realitzat al 2004, assenyala que la despesa que fan els turistes té un impacte més ampli que el de les pròpies propietats del NT i afecta l'economia rural del seu entorn. Depenent de la mida de les operacions que el NT realitza als territoris, s'estima que:

- Per cada empleat directe del NT es generen entre 5 i 9 llocs de treball indirectes.
- El compromís del NT en la millora de la qualitat mediambiental influeix en la creació de 137.000 llocs de treball equivalent a jornada completa, principalment en l'economia rural

El NT és tenaç en el desenvolupament rural a partir de cercar els més alts nivells de qualitat de les seves propietats. Consideren que un entorn natural i construït d'alta qualitat, és la base per a l'eficàcia de les seves polítiques de desenvolupament econòmic. Els signes d'identitat pròpia que són el motor de la seva activitat són, per una banda, la qualitat dels serveis, dels materials, del tracte humà, de la comunicació, dels productes i dels espais, i per l'altra banda la recerca de la bellesa en els edificis, espais naturals, jardins, etc.

Per al NT la relació del patrimoni històric, natural o edificat amb l'economia resideix en la seva capacitat de generar ingressos en quatre àrees prioritàries:

- Turisme

- Agricultura
- Explotació forestal i piscícola
- Comercialització de béns i serveis relacionats amb la natura i la qualitat de vida

Els efectes acumulats per la pèrdua de rendibilitat de les explotacions agropecuàries, la febre aftosa, les vaques boges i la reducció del turisme rural deguda a aquestes epidèmies, ha servit per evidenciar la vulnerabilitat de les economies rurals i les seves comunitats.

En intentar establir una relació crítica entre un medi rural d'alta qualitat i un futur de les comunitats rurals econòmicament sostenible es constata la dependència d'aquestes economies en els visitants, en els residents i en els negocis atrets per un medi rural d'alta qualitat. Així, l'estudi esmentat "*Valuing our Environment*" demostra que les inversions per millorar l'entorn potencien futures economies i comunitats rurals diverses.

També demostra l'estudi que els actius de la bellesa del camp i dels edificis de qualitat, respectuosos amb el seu entorn, s'ha de potenciar perquè actua com a força motriu per assegurar llocs de treball i creixement de les economies rurals. Tot plegat contribueix a la qualitat de vida de les comunitats rurals i urbanes.

4.5.3. La planificació dels usos del territori (*Land use planning*)

Els sistemes de planificació dels usos del territori és vital per aconseguir un desenvolupament sostenible. Proporciona un sistema que té en compte les implicacions mediambientals, culturals i socials del desenvolupament i protegeix l'interès públic.

El NT considera que una adequada planificació del territori per a un desenvolupament sostenible són vitals per a les seves activitats de protecció i gestió del medi ambient històric i natural, i pot reduir la necessitat de futures adquisicions. En aquest sentit el NT vetlla per l'efectiva gestió del territori i assegura que els seus interessos conservacionistes és realitzin d'acord amb les necessitats del territori.

Demana i col·labora amb els governs per una adequada planificació del territori tot inspirant els projectes públics de planificació territorial i d'usos amb els seus principis de conservació i de plans de gestió efectius.

4.5.4. Explotacions agropecuàries (*Food and Farming*)

El *National Trust* posseeix 245.000 Ha. de terreny en àrees rurals. Una quarta part d'aquest terreny està protegit per a la vida salvatge mentre que les altres tres quartes parts són terrenys agrícoles. Dins d'aquesta enorme quantitat de terreny es troben 183 cases rurals d'interès històric, 20.000 granges i 46 petits pobles.

El NT està compromès a mantenir tots aquests espais i la vida agrícola que els hi és pròpia contribuint a la producció d'aliments frescos de temporada que conservin la qualitat de l'agricultura tradicional. Paral·lelament, el NT pren part activa en la distribució i consum dels productes mitjançant l'organització de mercats a les seves propietats, botigues i a la utilització dels productes conreats als restaurants i sales de te de la seva propietat.

El NT no explota directament les terres de cultiu i granges, les lloga a grangers i pagesos que les treballen per al seu propi benefici. Així, el NT té llogades 2.000 granges que donen treball a 3.276 persones permanentment i a 3.600 temporals.

Com a organització conservacionista i mediambiental el NT vetlla pel manteniment a llarg termini de la rendibilitat de les labors de conreu i per reduir el seu impacte en el medi ambient. En aquest sentit, la seva política d'agricultura i ramaderia sostenible (*sustainable farming*) cerca una explotació de granges i terrenys de cultiu curosa amb els recursos naturals com el sòl, l'aigua, l'aire, la biodiversitat, la història i el paisatge.

Un dels impulsos que està donant per la millora mediambiental és el desenvolupament de l'agricultura orgànica. Actualment, menys del 2% de les explotacions agropecuàries lligades al NT estan registrades com de producció orgànica, però aquesta xifra, segons els objectius del NT, canviarà en un futur molt pròxim amb la incorporació d'un 4% més d'explotacions que estan actualment en procés de reconversió. Per a l'any 2010, està previst que el 20% de les seves propietats estiguin cultivades per mètodes de producció orgànica. El NT dona suport

a la reconversió cap a la producció orgànica, sempre que els llogaters hi estiguin d'acord, amb subvencions, proporcionant suport tècnic i assessorament.

Com a resultat de la labor de protecció i de bones pràctiques en la producció agrícola i ramadera, el NT defensa i estimula la més alta qualitat dels productes que elabora (carn, formatge o fruits diversos). La recerca dels gustos tradicionals i dels productes frescos de temporada és un tret distintiu del NT, cada cop més apreciat pels restaurants, botigues, fires i mercats que en són clients.

El NT considera com a part important de la producció agrícola sostenible el consum de productes locals frescos de temporada i la venda directa del productor al consumidor. Potencia el desenvolupament d'economies locals amb la implantació de botigues de productes alimentaris a les seves propietats i l'organització de mercats setmanals o fires anuals on són els propis pagesos els qui venen directament als clients. De la mateixa manera, molts dels pagesos que treballen les finques del NT venen directament els seus productes en les seves propietats. En tot aquest procés de distribució dels productes agrícoles, el NT té una participació activa important fent difusió, a partir de directoris o agendes, dels llocs i els dies on es poden trobar aquests productes i proporcionant valor afegit amb el segell distintiu d'origen qualificat. Aquest segell de qualitat és cada vegada més buscat i apreciat pels consumidors britànics.

4.5.5. La defensa del medi ambient

El NT està compromès en la defensa del medi ambient i per tant manté una sèrie de principis que guien la seva activitat tant dintre les seves propietats com en la labor pedagògica o d'assessorament de les institucions públiques. El seu compromís actual amb el medi ambient té els seus antecedents en els principis fundacionals de l'any 1907 on s'establia que el NT ha de "promocionar la preservació per sempre de les terres i construccions d'interès històric i de bellesa de l'entorn natural (...) per al benefici de la nació". A partir d'aquests principis no és d'estranyar que el NT sigui actualment una de les organitzacions de defensa del medi ambient més important del Regne Unit.

A partir d'una auditoria mediambiental començada l'any 1990 i acabada l'any 1992, el Trust ha definit la seva política i pràctiques per a la millora mediambiental de la següent manera:

- Estalvi d'energia
- Estalvi d'aigua. Minimització i reutilització d'aigües residuals
- Control de la contaminació de les aigües residuals i d'altres efluentes
- Planificació del transport i transport verd
- Agricultura i gestió del sòl per protegir-lo contra l'erosió
- Restauració d'edificis. Construcció i gestió sostenible
- Canvi climàtic
- Formació en el coneixement i la gestió mediambiental

El NT ja ha invertit grans quantitats de diners en fer que les seves propietats siguin curoses amb el mediambient. Aplica a les seves propietats sistemes d'ús racional de l'energia, tractament de residus, control d'efluents en explotacions agropecuàries i minimització de l'ús de l'aigua.

També, a partir del seu departament d'educació, organitza esdeveniments i projectes, produeix material informatiu i ofereix cursos per a les escoles i educació d'adults. A més participa en investigacions de tipus mediambientals en col·laboració amb ONGs, universitats, empreses i institucions públiques tant del Regne Unit com europees.

Un de les principals preocupacions del NT és el canvi climàtic. Com una realitat ineludible, el NT ha iniciat una campanya per adaptar-se a la seva realitat i reduir els efectes nocius que pugui suposar tot i aprofitant les oportunitats que representa. Com a organització conservacionista també recull el repte d'haver de cuidar uns espais, principalment de costa, que estan en perill i han emprès mesures per fer-hi front.

4.6. Recursos i finançament

4.6.1. Recursos legals de suport al NT

Exempció i devolució d'impostos

Més endavant (secció 6.2.3. i al capítol 7) es descriuen tots els sistemes que les *charities* tenen per obtenir beneficis fiscals i devolucions d'impostos. A més, com s'ha vist anteriorment, el NT pot acceptar propietats donades com a pagament de l'impost de successions pel sistema d'*Acceptance in Lieu*. Totes aquestes fórmules són d'aplicació al NT i fonamentals per al seu finançament:

- **El sistema *Gift Aid*** dona al NT fons extra per la devolució dels impostos de les donacions. A més, i com una excepció de la llei de *Gift Aid*, permet considerar les quotes de socis com a donacions qualificades per rebre devolució d'impostos
- **Impost de successions.** Exempció de pagar impostos de successions en llegats realitzats als testaments. Aquesta és una de les fonts principals d'ingressos del NT
- **Devolució de l'impost de la renda.** Els simpatitzants del NT poden demanar que la seva devolució de l'impost de la renda sigui pagada directament al NT. Aquesta devolució també pot beneficiar-se del sistema *Gift Aid*
- **IVA.** A l'actualitat l'exempció de pagament de l'IVA només es produeix en circumstàncies molt restrictives. Les organitzacions del sector del patrimoni estan portant actualment una campanya per aconseguir la devolució de l'IVA pagat

Convenis (*Covenants*)

Els convenis restrictius (*Restrictive Covenants*) són limitacions en la transformació o la utilització d'un terreny o propietat, obligades per un propietari a un altre que compra la propietat.

Encara que el NT protegeix tenint la propietat de l'edifici o terreny, pot acceptar els convenis de conservació (*conservation covenants*), que han estat donats al NT pels propietaris o que el NT ha comprat. Aquests convenis es mantenen encara que hi hagi un canvi de propietari, amb tot no poden protegir-los de l'adquisició ja que no són béns inalienables.

En els convenis de conservació qualsevol canvi en la propietat ha de fer-se amb el consentiment del NT.

Lloguers

El NT pot llogar les seves propietats a persones o organitzacions perquè les gestionin, principalment quan aquestes persones estan més capacitades que el propi NT per fer-ho. En aquests casos s'hi situen restaurants, cases de té, hostals rurals, etc. Per exemple *Caravan Club*, *Youth Hostel Association*, *The Royal Society for the Protection of Birds* o altres *charities* com *Landmark Trust* tenen concessions per gestionar espais i propietats del NT.

Els terrenys agrícoles i granges del NT són explotats per uns 2.000 llogaters i algunes són llogades a individus per viure-hi. Una altra forma de protecció d'espais és concedir-los a altres organitzacions durant llargs períodes de temps. Per exemple la *Forestry Commission* ha mantingut durant 500 anys unes 1.500 Ha. de boscos al *Lake District*.

Dotacions per propietats noves (*Endowments*)

El funcionament corrent i activitats del NT depenen de la generositat dels seus membres però els fons necessaris per comprar una nova propietat i les feines de restauració i manteniment provenen de fonts addicionals de finançament. Com ja s'ha dit, tota nova propietat ha d'arribar al NT amb fons suficients (*endowment*) per la seva restauració i manteniment a llarg termini. Aquest fons vénen de subvencions de l'*Heritage Lottery Fund*, llegats, subvencions d'altres fundacions privades, campanyes específiques de recollida de diners, etc.

Quan el NT es fa càrrec d'una nova propietat utilitza l'anomenada *Chorley Formula* per calcular la dotació pressupostària necessària per gestionar-la. Aquesta fórmula, força completa i complicada, posa en joc totes les variables financeres que afecten el futur de la propietat i només el seu càlcul és un exercici tant ampli que ja permet fer una bona previsió de quin serà el funcionament econòmic de la propietat en el futur.

4.6.2. Estructura dels ingressos

La qualitat principal per analitzar els sistemes de finançament del NT és que es tracta d'una organització sense afany de lucre o *charity*. Conèixer aquest tipus d'organitzacions i el seu significat al Regne Unit és fonamental per entendre el sector cultural. Per aquest motiu en aquest punt es presenta l'aplicació real al finançament d'una *charity* del sector cultural summament complexa com és el NT. Al capítol 6 es completarà l'anàlisi en profunditat per al sector *charitable*.

El NT representa un sistema molt fidel d'estructura sense afany de lucre que es finança majoritàriament pel suport dels seus membres i simpatitzants mitjançant les donacions individuals o filantropia. Al NT els diners o béns aportats individualment representen el gruix principal del finançament i és la base per al manteniment de l'estructura corrent. Aquestes donacions o aportacions dels socis es realitzen per diferents vies, principalment les quotes de socis, les donacions i els llegats.

En segon lloc cal distingir els ingressos, també individuals, deguts a les activitats desenvolupades (accés a les propietats, activitats vàries) i els beneficis de les activitats mercantils realitzats per l'empresa instrumental *NT Enterprises*.

Encara que no per al seu funcionament corrent, el NT rep subvencions públiques i privades i, finalment, els lloguers i l'explotació per tercers de les propietats els reporta beneficis importants.

En relació a aquesta estructura d'ingressos, al Regne Unit hi ha tota una sèrie d'incentius legals molt avantatjosos que permeten que les aportacions a una organització sense afany de lucre siguin favorables tant a qui realitza l'aportació com a qui la rep, en aquest cas el NT. Més endavant s'analitzen amb detall quines són les

lleis i sistemes que faciliten que les persones i organitzacions s'impliquin en el finançament de la cultura.

Bàsicament l'estructura dels ingressos és la següent:

Taula 4.1. Estructura d'ingressos del NT. 2004

		Milers de £	Milers d'€	%
1	Activitats de la <i>charity</i>			
1.1	Quotes dels socis	90.252	132.670	28,6
1.2	Subvencions per a inversions de capital	12.068	17.740	3,8
1.3	Ingressos directes de les propietats	40.778	59.944	12,9
2	Donacions, llegats i similars			
2.1	Donacions (appeals i gifts)	10.788	15.858	3,4
2.2	Llegats	50.155	73.728	15,9
2.3	Subvencions per activitats	7.248	10.655	2,3
3	Activitats per generar fons			
3.1	Ingressos del NT Enterprises	78.415	115.270	24,9
3.2	Beneficis d'inversions	24.272	35.680	7,7
4	Beneficis nets per lloguers de propietats	1.055	1.551	0,3
TOTAL		314.991	463.096	100

En definitiva, els ingressos del NT a l'any 2004 (els anys fiscals al Regne Unit van de 1 de març 2004 al 28 de febrer 2005) han estat de gairebé 315 M£ (463 M€), 2,4 vegades el pressupost del Departament de Cultura de la Generalitat del mateix exercici.

En els següents apartats s'analitzaran una per una les diferents partides, es comentaran les accions que el NT realitza per obtenir els fons i les facilitats que l'Estat ofereix per a què el finançament del NT sigui possible d'aquesta manera.

4.6.3. Les quotes dels socis

Els 3.400.000 membres dels NT contribueixen a la major part dels seus ingressos. A l'any 2005, les quotes directes dels socis van ser superiors als 90 M£ (132 M€) el que representa el 30% dels ingressos totals del NT.

La quota anual individual bàsica de soci és, a l'any 2006, de 40,50 £ (59,5€), encara que hi ha moltes categories que poden fer més econòmic formar part de l'organització: quota de parella, familiar, per a tota la vida, etc. Les quotes dels socis estan exemptes de pagar impostos a Hisenda.

El NT té una branca als Estats Units anomenada *The Royal Oak Foundation*, amb uns 30.000 socis que també paguen les seves quotes de socis.

A part dels socis, el NT rep suport de les persones d'altres maneres diferents com són, principalment, el treball voluntari, les donacions i els llegats.

4.6.4. Subvencions per inversions i activitats

Encara que el NT presumeix de mantenir escassos lligams econòmics amb les institucions públiques i de no rebre ajuts públics pel funcionament corrent de l'organització, sí que rep ajuts importants per als projectes i campanyes de conservació, manteniment i divulgació del patrimoni. Aquest fons públics els rep de les principals organitzacions de suport a la conservació del patrimoni i de medi ambient. De fet, una bona part dels fons per a noves adquisicions i conservació provenen de recursos públics gestionats per fundacions o per entitats semipúbliques (*Non Departmental Public Bodies* - NDPB).

El NT rep ajuts de l'*English Heritage*, el NDPB, que s'ocupa de la gestió del patrimoni a Anglaterra, de l'*Heritage Lottery Fund*, que distribueix els fons assignats al patrimoni per la Loteria Nacional i d'altres de menor importància com la *Rural Payment Agency*, el *National Heritage Memorial Fund*, les autoritats locals, la comissió forestal, el Departament de Medi Ambient, etc. De la Comissió Europea, rep finançament principalment dels fons estructurals.

En total els ingressos en concepte de subvencions arriba als 20 M£ (29,4 M€) tant en ajuts per a inversions de capital com per a projectes de difusió, educació, etc.

English Heritage, que va concedir l'any 2005, 2,7 M£ (4 M€) de subvencions al NT, és a la vegada una organització que li fa la competència des de l'àmbit públic. El NT i *English Heritage* col·laboren en la definició de polítiques i modes d'operar, o en la cogestió de monuments nacionals com els patrimonis de la humanitat *Stonehenge* o les Muralles d'Adrià. En d'altres aspectes, com els referents a captar visitants per

a les propietats, socis, subvencions d'altres organitzacions, captació de publicitat, llegats, etc, són clarament competidors.

De l'*Heritage Lottery Fund* va rebre l'any 2005, 2,8 M£ (4,1 M€) cosa que el situa com el contribuent 'oficial' que realitza una aportació major. Aquest fet no és gens estrany ja que la loteria és el major proveïdor de fons per al sector del patrimoni al Regne Unit.

4.6.5. Ingressos directes de les propietats

Les propietats obertes al públic generen importants ingressos al NT. En aquest apartat s'inclouen les quotes d'admissió, el pàrquing, els ingressos per lloguer d'espais i d'altres, com poden ser la venda d'articles (hi ha un altre tipus de venda de productes comercials que es contempla a l'apartat *National Trust Enterprises*).

En total, els ingressos directes a les propietats són de 40,78 M£ (59,94 M€).

4.6.6. *Appeals* i *Gifts*

Sota aquestes dues denominacions s'inclouen les campanyes organitzades per aconseguir fons per a causes concretes (*appeals*) i totes les donacions fetes per particulars o empreses (*gifts*). En aquest grup no s'hi inclouen les activitats de *fundraising* (captació de fons) que no generen ingressos regulars (quotes de socis o beneficis per activitats) ni tampoc els llegats.

S'hi inclouen també les rifes, els esdeveniments benèfics, les col·lectes, etc. i les donacions que realitzen les fundacions, empreses, associacions, clubs, etc.

En total, l'any 2004 es van recaptar per donacions 10.788.000£ (15.858.000€). Aquestes donacions es beneficien del tractament fiscal avantatjós del sistema *Gift Aid*, pel qual per 1£ donada, el NT pot recuperar d'hisenda 0,28£, i en menor mesura del sistema *Payroll Fund*. Les devolucions fiscals que es poden obtenir són arguments que utilitza el NT en les seves campanyes de màrqueting per convèncer donants potencials.

Les campanyes de recollida de fons (*appeals*) poden ser de diferents tipus. Les de tipus 'general' busquen obtenir donacions per a les causes que el NT cregui convenient, de forma genèrica. Els diners obtinguts en les campanyes genèriques s'acomoden en un fons anomenat *Action Fund*.

Les campanyes de recollida de fons anomenades 'temàtiques' permeten destinar els diners obtinguts a causes concretes, com la campanya "*Neptune Coastline*" que té per objectiu obtenir fons pel litoral marítim.

Finalment, les campanyes 'específiques' són les destinades a recollir fons per a un projecte concret, per exemple una propietat que requereix ser restaurada com era el cas de *Cragside* una propietat que havia de refer tota la instal·lació elèctrica.

Les campanyes més importants que el NT ha fet l'any 2004 i els fons que van recollir són:

- *Action Fund*: 820.000£ (1.205.400€)
- *Countryside Appeal*: 420.000£ (617.400€)
- *Chattles Conservation Appeal*: 170.000£ (249.900€)
- *Neptune Coastline Campaign*: 580.000£ (852.600€)
- *Tyntesfield Appeal*: 260.000£ (382.200€)
- *Wembury Point Appeal*: 290.000£ (426.300€)

The Action Fund

És una campanya generalista per recaptar fons per feines de restauració de qualsevol tipus de propietat del NT. A diferència d'altres campanyes específiques o temàtiques, amb el fons obtinguts en aquesta campanya, el Trust pot disposar lliurement segons les prioritats que s'imposi. *Action Fund* va aconseguir recollir 820.000£ l'any 2004.

Wild Countryside Appeal

Aquesta campanya té per objectiu tornar repoblar amb animals i plantes salvatges els terrenys rurals no aptes per al cultiu que en els darrers anys han perdut la seva variada fauna i flora original. La recollida de fons per a la vida salvatge ha estat de 420.000£ l'any 2004.

Neptune Coastline Campaign

Aquesta campanya pretén recollir fons per a la protecció de la línia de costa i els terrenys adjacents. El 2004 el NT va recollir 580.000£ per aquesta causa.

El projecte Neptú per a la protecció de la costa va començar l'any 1965. Des de llavors s'han recaptat 45 M£ (66,15 M€), amb els que s'han adquirit 500 milles (uns 800 km) de costa, que amb les 187 milles (300km) que ja posseïa fan el total les 700 milles (1.100km) que protegeix a l'actualitat. Entre aquestes destaquen la badia de "*Robin Hood*" a North Yorkshire, els penya-segats blancs de Dover o el "*Lizard Point*" de Cornwall.

Amb aquesta campanya el NT vol lluitar contra el desenvolupament urbanístic desordenat i la degradació de les costes, el seu ús industrial o miner. També vol protegir edificacions marítimes de valor històric com fars, bateries de costa, molls antics o refugis de pescadors. Els nous reptes que planteja la degradació mediambiental de la costa els preocupa cada vegada més, principalment els deguts al canvi climàtic, la pujada del nivell de les aigües i l'erosió. El NT intenta trobar mètodes sostenibles per a afrontar aquests processos naturals.

Save Tyntesfield Campaign

S'ha fet per recollir fons per salvar Tyntesfiel, un magnífic palau neogòtic amb jardí i parc. Amb la mort del seu propietari, el segon Lord Wraxall, va ser posada en venda. El 2002, un grup de donants amb el suport de *Heritage Memorial Fund* van ajudar el NT a comprar-la. Sense aquest suport, aquesta propietat hagués estat parcel·lada i venuda a constructors individuals. Tyntesfield ha subsistit pràcticament intacte amb tot el seu mobiliari victorià, decoració i objectes, a més dels jardins,

l'església i la granja, i pot ser visitada pel públic. Tot i això, abans de ser accessible al públic han hagut de fer un *appeal* per aconseguir fons per restaurar-la i adequar-la. La campanya realitzada l'any 2004 va recollir 260.000£ (382.200 €).

4.6.7. Llegats

El llegat de diners o altres tipus de béns al NT és el mètode de recaptació de fons més important després de les quotes individuals dels socis. L'any 2004 es van recaptar per aquest sistema més de 50 M£ (73,5 M€). Els imports són molt variables i poden ser tant petites quantitats com notables sumes de diners o béns d'un valor molt elevat.

El sistema de llegar està molt estès al Regne Unit. En redactar el testament hi ha qui es decideix a donar una part del seu capital a una determinada causa per tal que continuï la seva labor benefactora després de la seva mort. Amb tot, hi ha establerta una dura competència entre les *charities* britàniques per ser incloses en els llegats de les persones d'edat avançada i, d'aquesta manera, els sistemes de màrqueting per atreure donants resulta molt xocant per a persones que no participen de la cultura dels llegats a les *charities*. Curiosament, una part important dels llegats al NT provenen dels Estats Units on el sistema està encara més desenvolupat que al Regne Unit.

Els diners dels llegats estan sempre lligats al manteniment i restauració de propietats i no es dediquen a pagar despeses generals de l'organització. Moltes vegades són els mateixos donants els que indiquen a quina propietat o campanya han de ser invertides les seves donacions.

Cal dir, que els llegats a les *charities* no estan gravats per l'impost de successions. Així, aquest és un incentiu força eficaç que ofereix la hisenda britànica per fomentar les donacions a les "bones obres" i a les *charities*.

4.6.8. El patrocini empresarial

Encara que la participació de les persones i les donacions individuals són les partides principals del finançament del NT, també es compta amb els fons que

puguin aportar les empreses mercantils. En aquest sentit la participació de les empreses ha estat contínua durant molts anys amb llargues relacions de patrocini (*sponsoring*) i campanyes promocionals concretes. Els diners que el NT obté de les empreses ajuda al finançament i, com a contrapartida, les empreses obtenen beneficis.

Mitjançant el patrocini les empreses busquen obtenir el benefici màxim a canvi de la seva aportació econòmica, i per tant no és d'aplicació el sistema *Gift Aid* per la devolució dels impostos pagats. De totes maneres les empreses poden considerar els pagaments al NT com una despesa fiscalment deduïble del volum d'ingressos abans dels impostos.

El NT treballa amb empreses de tot tipus i mida amb les que construeixen forts lligams de benefici mutu. En les seves campanyes de promoció el NT subratlla els beneficis que les empreses poden obtenir col·laborant amb ells: un augment de les vendes, la possibilitat de crear una imatge de marca més forta o oferir als clients i als treballadors incentius únics. D'igual manera, les companyies milloren la seva imatge corporativa en formar part d'un projecte que protegeix els llocs més valorats pels ciutadans.

Com a exemple de suport corporatiu es pot mencionar al Barclays Bank, que l'any 2005 va donar suport a una campanya de conservació de boscos i plantació d'arbres. També, la companyia de ferrocarril Great North Eastern Railway té un conveni amb el NT per a recompensar els clients i mentalitzar-los de les seves finalitats. A canvi, el NT fa campanya d'informació dels serveis del tren.

MBNA Europe Bank Ltd, ha desenvolupat targetes de crèdit que ofereixen beneficis tant al NT com als seus clients. *The National Trust MasterCard* li proporciona una font d'ingressos en rebre 15£ de la primera compra que es realitza amb una targeta després d'obrir un nou compte, 30 penics per cada 100£ gastats amb la targeta i 2£ anuals per cada targeta que es manté activa. Amb aquest sistema de patrocini, el Trust espera obtenir 2 M£ en 5 anys.

Cal dir que les targetes de crèdit estan fetes amb PVC, material no contaminant i respectuós amb el medi ambient i que hi ha quatre dissenys diferents que representen els camps d'acció del NT: els edificis històrics, els parcs i jardins, el camp i la costa.

També, la cadena de televisió Sky TV dóna suport al NT amb un programa d'espectacles i entreteniment per a les famílies. Sky sponsoritza el "*Family Programme*" que inclou espectacles familiars a l'aire lliure i activitats recreatives per als nens. També patrocina un programa d'art a les escoles on nens de 60 escoles van a les propietats del NT i treballen amb artistes per explorar i descobrir la història dels espais.

La cadena cultural d'Sky, *Artsworld*, emet actualment una sèrie de reportatges sobre propietats del NT anomenats "*National Trust: National Treasures*". Cada programa presenta, acompanyat d'un expert del NT, diferents propietats, la seva història i els seus tresors.

4.6.9. *National Trust Enterprises*

El NT realitza una pròspera activitat mercantil amb la comercialització de productes i serveis que queden fora de l'àmbit de les seves finalitats com a *charity* però que proporcionen bons recursos econòmics, serveis per als socis i simpatitzants, i prestigi a l'entitat. Com que les *charities* en general no poden fer activitats econòmiques que no són de l'àmbit de les seves finalitats, el NT ha creat una societat instrumental anomenada "*National Trust Enterprises*". Aquesta empresa entrega al NT tots els beneficis econòmics de la seva activitat mercantil.

El NTE es va fundar l'any 1973 com una societat de responsabilitat limitada per gestionar tota l'amplia gamma d'activitats comercials del NT, entre d'altres: botigues, restaurants, salons de te, cases rurals, agència de viatges, llicències, etc.

El Trust posseeix 400 botigues distribuïdes per tot el país, on s'hi posen a la venda una gran varietat de productes amb el segell de qualitat que li dóna el NT. S'hi pot trobar artesanía, productes de regal, equipaments per activitats a l'aire lliure, menjar i begudes elaborats a les granges del NT, llibres, etc. També tenen un ampli catàleg de venda per correspondència.

Als restaurants i *tea-rooms* del NT es poden consumir plats casolans de la cuina tradicional, especialitats regionals elaborats amb productes naturals de les granges del NT (cal dir que el NT potencia l'agricultura orgànica i la recuperació de mètodes

tradicionals de conreu i elaboració). Hi ha 160 restaurants localitzats normalment als edificis i espais del NT.

El NT té al voltant de 320 cases rurals (*holiday cottages*) en propietat que gestiona directament, distribuïdes per tot el Regne Unit i, en col·laboració amb agències de viatges, pot organitzar activitats de vacances en un molt gran ventall de possibilitats per als seus socis.

El NTE també lloga els espais per a festes particulars, convencions d'empreses i enregistrament de pel·lícules (les dependències de l'escola de Harry Potter és una propietat del NT).

Una de les activitats més lucratives és la venda de "licències" a empreses comercials. Aquestes, fabriquen línies de productes amb la garantia o la inspiració d'algun element relacionat amb el NT (inspirats en els estils tradicionals anglesos). Per exemple, en el mercat britànic es poden trobar mobles, vaixelles, col·leccions de llibres, articles d'excursionisme, hivernacles domèstics, material de papereria, teles i tapisseries, motlures d'escaiola, etc., tot amb el segell del NT. Les licències que el NT concedeix a les empreses van iniciar-se fa 10 anys i en els darrers 4 anys han experimentat un desenvolupament considerable.

Cal dir que, encara que sembli el contrari, les activitats comercials del NT no són una font d'ingressos principals ja que, encara que van proporcionar uns ingressos l'any 2005 de 78,4 M£ (115,3 M€) les despeses per generar aquests ingressos van ser de 61,8 M£ (90,9 M€) així, els beneficis nets han estat d'uns 16,6 M£ (24,4 M€). Aquesta és una xifra situada molt lluny dels ingressos per quotes de socis o els llegats, però similar a la aconseguida mitjançant les donacions.

4.7. Govern i organització

4.7.1. Estructures de govern corporatiu

Council i Board of Trustees

El NT està governat per un gran Consell (*Council*) que és el "guardià de l'esperit del NT i dels seus objectius a llarg termini". Està format per 52 persones, 26 de les quals són elegides entre els membres del NT i 26 persones són anomenades d'entre organitzacions que tenen interessos similars al NT (*sister organisations*). Aquesta barreja entre membres electes i designats és on el NT vol assegurar-se que compleix amb l'objectiu de treballar pel benefici de la nació de la manera més amplia. El NT, en tenir aquest *Council* integrat per persones de l'organització i de fora, pretén que l'experiència i les múltiples perspectives puguin ser un bon suport pel conjunt de l'organització.

La direcció de les *charities* britàniques es basen en la confiança (*trust*) més que en la representativitat. Així, els membres dels consells anomenats *Trustees* són, en general, persones de confiança per la seva trajectòria personal i no tenen caràcter representatiu. Encara que una part del Consell són membres destacats d'altres estructures del país, aquestes persones han d'actuar a títol personal sense representar l'estructura a la que pertanyen sinó que han de pensar i actuar per al benefici del NT.

La gestió directa de l'organització l'exerceix el *Board of Trustees*. Aquest és responsable del seguiment de la gestió de l'organització i d'assegurar-se que funcioni correctament en el compliment dels seus objectius. El *Board* és nomenat pel Consell, que s'assegura que el descarregui de les seves responsabilitats d'una manera adequada.

Actualment el *Board of Trustees* està compost per 14 persones. En formen part automàticament el president i el vicepresident del NT, a més de 6 membres designats pel Consell i 4 persones externes al Trust.

Country i Regional Committees

Els comitès de les regions són òrgans consultius presents a les nou regions d'Anglaterra, al País de Gal·les i a Irlanda del Nord i estan encarregats de proporcionar consell i suport al personal de les oficines regionals i actuar com a ambaixadors del Trust a les regions.

Advisory Panels

Els grups consultius (*Advisory Panels*) proporcionen suport professional independent i de la més alta qualitat a l'estructura organitzativa (Consell i *Board of Trustees*).

Comitès del Board of Trustees

El *Board of Trustees* té tres comitès que li donen suport i assistència en les seves responsabilitats particulars.

- L'*Audit Committee* (Comitè d'Auditoria) examina la situació financera del NT i dóna consell en relació als aspectes financers.
- El *Remuneration Committee* acorda els honoraris i condicions de contractació del Director General i d'altres alts directius.
- L'*Appointments Committee* fa recomanacions per al nomenament dels presidents dels comitès regionals, els presidents dels *Advisory Panels* i els membres i presidents dels comitès del *Board of Trustees*.

Comitès del Consell

El Consell designa un Comitè de Nominacions (*Nominations Committee*) per tal d'entrevistar els candidats a President (*Chairman*) i Vicepresident (*Deputy Chairman*) del Trust, els candidats al *Board of Trustees* i els candidats electes del Consell.

Altres *Nominations Committees* supervisen la llista de les 26 *sister organisations* d'on es designen els membres externs del Consell i es fan entrevistes i es designen els membres independents que participen als diferents comitès.

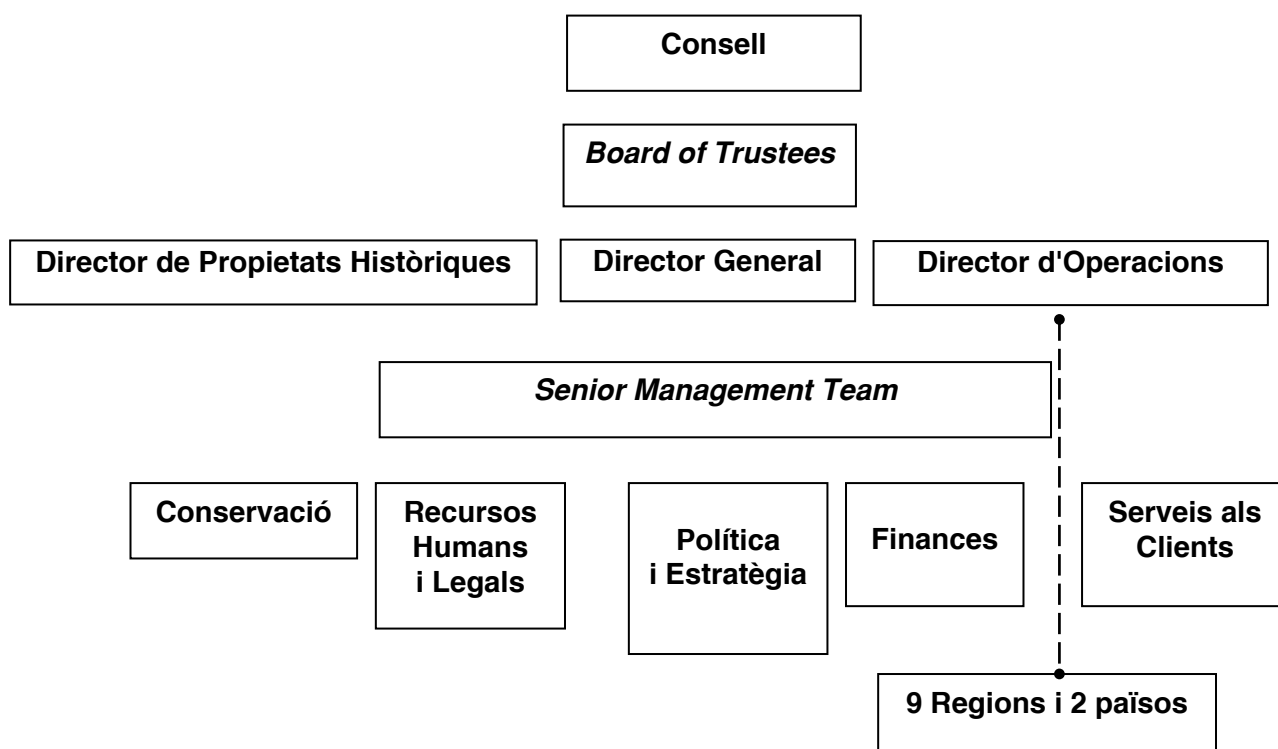
Actualment s'estan implantant nous procediments per l'elecció i designació dels membres dels diferents òrgans directius. Aquests han d'assegurar que el sistema de selecció de càrrecs sigui conseqüent amb els principis del NT, obert, just i rigorós.

Per aconseguir-ho es demana també la participació externa al NT i s'anomenen persones independents per formar part dels comitès de nominació i designació.

Senior Management Team

L'equip d'alta direcció (*Senior Management Team*) està format pels alts càrrecs de direcció del NT i dóna suport al Director General per complir les responsabilitats que el Consell i d'altres comitès li han encomanat. Formula estratègies per a ser aprovades pel Consell i els Comitès i supervisa la gestió diària del NT.

4.7.2. Organització

Estructures de personal

El 2000 es va realitzar una gran revisió de l'estructura organitzativa del NT ja que es va detectar una progressiva burocratització i es volia apropar més l'organització als membres, voluntaris, simpatitzants i col·lectius socials a l'interior i a l'exterior de les propietats.

Actualment la prestació dels serveis es realitza des de l'equip de l'oficina central (*Head Office Team*) a Swindom, que disposa d'11 oficines regionals. El NT està organitzat en directoris i departaments:

- Directori de Conservació, que inclou els departaments "*land use*" (usos del territori) i el departament d'edificis històrics
- Directori de Serveis als Clients (*Customer Services Directorate*) que comprèn els departaments de màrqueting, comunicació, les *National Trust Enterprises* i els equips d'educació aprenentatge i voluntariat (*Community, Learning and Volunteering teams*)
- Directori de recursos humans i serveis legals
- Directori de finances i sistemes d'informació
- Directori de política i estratègia (*Policy and Strategy Directorate*)

A més del Director General hi ha l'equip de direcció està compost per un director de propietats històriques i un director d'operacions.

4.8. Col·laboració amb altres organitzacions

El Trust treballa en col·laboració amb el govern britànic, les agències oficials, els ajuntaments i ONGs. El NT és conscient que la conservació del patrimoni no es pot fer d'una manera aïllada i advoca per treballar en col·laboració amb altres organitzacions tant al Regne Unit com a nivell internacional.

A títol d'exemple, es poden esmentar els següents projectes que el NT ha fet en col·laboració:

- Al patrimoni de la humanitat de "*Stonehenge*" el NT ha treballat conjuntament amb *English Heritage* i *Highways Agency* per trobar solucions als problemes que genera sobre el territori la gran aflluència de visitants i les necessàries vies de comunicació que cal obrir.
- Espais o edificis considerats d'interès nacional inevitablement demanden accions compartides amb altres organitzacions públiques com *English Heritage*,

Welsh Historic Monuments Executive Agency – CADW o *Environment & Heritage Service* d'Irlanda del Nord.

- Amb l'*Environment Agency* i altres agències de conservació el NT desenvolupa polítiques i bones pràctiques en la gestió d'inundacions, gestió de conques hidrogràfiques, restauració del curs natural dels rius i protecció del sòl.

El NT és membre de diverses organitzacions paraigua. A nivell nacional:

- *Association of Leading Visitor Attractions*
- *Countryside Recreation Network*
- *The Tree Council* (UK)
- *Wildlife and Countryside Link*

A nivell internacional:

- *Europa Nostra*
- *European Network of National Heritage Organisations*
- *International Conference of National Trusts*
- *International Council on Monuments and Sites*
- *International Institute for Conservation of Historic and Artistic Works*

A més el NT manté acords recíprocs amb 13 organitzacions de conservació del patrimoni de l'àrea d'influència dels països de la Commonwealth. Com a norma general, les 13 organitzacions (per exemple *National Trusts* a Austràlia, Bahames, Bermuda, Illes Caiman, Fiji, Jersey, etc.) ofereixen entrada gratuïta a les seves propietats només mostrant els carnets de soci.

5. ALTRES ORGANITZACIONS DEL SECTOR DEL PATRIMONI

5.1. Estructures públiques i privades

Al Regne Unit i als països de cultura anglosaxona el govern no executa directament la seva política cultural sinó que la du a terme mitjançant organitzacions semipúbliques anomenats històricament “Quangos” (Organismes Quasi No Governamentals) o, actualment, “*Non Governmental Public Bodies - NGPB*”. Aquestes són estructures independents del govern en les seves decisions, però que reben directrius polítiques del “Departament de Cultura, Media i Esports” i han d’informar periòdicament al Parlament Britànic. D’aquesta manera els governs apliquen en la seva política el principi de l’*“arm’s length”* (a la distància del braç), a través del qual se separa el poder polític de la gestió, en aquest cas del sector de la cultura. Són coneguts com a “*non governmental public bodies*” els *Arts Councils*, els *Museums and Archives Councils* i, en el sector del patrimoni, l’*English Heritage* i l’*Heritage Lottery Fund*.

D’altra banda, les organitzacions no públiques de suport al patrimoni s’engloben sota el paraigua legal de les *charities*, organitzacions sense afany de lucre de la societat civil sobre les què les autoritats públiques descarreguen la major part d’actuacions que tenen com a finalitat el bé comú de la societat. Al Regne Unit les organitzacions de la cultura i de defensa del patrimoni tenen la forma legal de *charities* i, d’aquesta manera, reben ajuts directes i suport indirecte de l’Estat.

La principal organització independent de conservació del patrimoni és el *National Trust*, però n’ existeixen d’altres de més petites que es presenten a continuació.

5.2. *English Heritage*

English Heritage (EH) és un “*non departmental public body*” que rep fons del Departament de Cultura, Media i Esport del Regne Unit per garantir l’atenció al patrimoni històric d’Anglaterra. El govern encomana estatuàriament a EH la tasca de donar-li assessorament en l’elaboració de la política de suport al patrimoni.

Els ingressos de l'EH provenen en un 75% del govern britànic i, també, dels propis ingressos que la seva activitat genera. A part de les finalitats oficials encomanades a EH, també té un funcionament i activitats similar a la del *National Trust*. En aquest sentit EH s'ocupa de:

- Millorar el coneixement del passat a partir de la recerca i de l'estudi
- Concedir subvencions, i proporcionar consell i serveis educatius
- Identificar i protegir edificis i jaciments arqueològics d'importància nacional
- Gestionar el manteniment de 400 propietats de valor històric i facilitar l'accés al major nombre de persones possible
- Gestionar el manteniment de l'arxiu dels Monuments Nacionals

En molts aspectes l'EH realitza funcions molt similars a les del *National Trust*. El primer també té una estructura de socis i una xarxa de propietats i espais oberts al públic que gestionen d'una manera similar al NT. Amb tot, l'estructura associativa d'EH és considerablement més petita ja que té 540.000 socis enfront dels 3,4 milions del *National Trust*.

Més informació: <http://www.english-heritage.org.uk>

5.3. *Heritage Lottery Fund*

La Loteria Nacional és el principal fons de finançament que té el sector del patrimoni al Regne Unit. La Loteria Nacional va ser creada pel Parlament Britànic l'any 1993. Des del començament es va establir que els beneficis que generés es dedicarien al que anomenaven "bones causes" per la comunitat. Aquestes són:

- Arts
- Projectes humanitaris
- Salut, educació i medi ambient
- Patrimoni
- Esports

El mes de novembre 2004 aquest sistema de finançament va complir 10 anys i, fins aquest any, havia distribuït ajuts per a bones causes per valor de 16.700 M£ (24.549 M€). En el següent quadre es mostra com es divideixen els ingressos en adquirir un bitllet de loteria d'una lliura.

Quadre 1. Distribució dels ingressos de la loteria (1£)

Concepte	Valor
Premis	50p
Impostos	12p
Comissió al venedor	5p
Despeses operatives	5p
Bones causes (inclou conservació, patrimoni i arts)	28p

Així, per cada lliura que un ciutadà gasta en la loteria, 28 penics van directament a alguna de les bones causes assenyalades.

El sector del patrimoni rep la sisena part dels fons distribuïts per la loteria. En concret, per cada lliura que el ciutadà gasta en la Loteria Nacional, 4,67 penics són administrades per HLF per a projectes de conservació del patrimoni.

El HLF és oficialment un "*non departmental public body*". La seva finalitat principal és atorgar ajuts als diferents projectes i organitzacions de conservació del patrimoni. En aquest sentit HLF va distribuir l'any 2005 uns 290 M£ (340 M€) en projectes a tot el Regne Unit. Des de l'any 1994, el HLF ha concedit al voltant de 3.000 M£ (4.410 M€) a més de 15.000 projectes.

El HLF dóna suport a tot tipus de projectes relacionats amb la conservació del patrimoni, entenent aquest en el sentit ampli que s'entén al Regne Unit: inclou edificis, museus, patrimoni natural i el patrimoni de les tradicions culturals i la llengua.

Amb tot, el HLF manté una política i prioritats molt clares a l'hora de donar suport als projectes. Aquests principis s'elaboren seguint les indicacions del Ministeri de Cultura, Media i Esports i, així, les subvencions al patrimoni es concedeixen sempre que es doni uns dels següents requisits:

- Que siguin per a la conservació i la potenciació del patrimoni del Regne Unit en tota la seva diversitat

- Que assegurin que tothom tingui la possibilitat d'aprendre del patrimoni, de tenir-hi accés i de gaudir-ne
- Que estimulin més gent a implicar-se en la presa de decisions sobre el seu patrimoni

Així, per exemple, els projectes als quals dóna suport el HLF poden ser:

- Treballs de reparació i de conservació
- Adquisició de terrenys, edificis o objectes, significatius per a la conservació del patrimoni històric i natural
- Programes d'accés a les persones i el seu enriquiment personal
- Ampliació del coneixement del patrimoni a les persones, especialment entre els nens i els joves
- Increment de la participació, especialment de gent que no ha estat implicada abans i gent que prové de grups desafavorits
- Increment del coneixement en les tècniques de conservació i enregistrament del patrimoni
- Foment de la participació del voluntariat i de les comunitats locals

Més informació: www.hlf.org.uk/English

5.4. *Heritage Link*

Heritage Link és una xarxa de 80 organitzacions independents del Regne Unit (entre elles el *National Trust*, *Architectural Heritage Fund*, *Civic Trust*, *Landmark Trust*, *Vivat Trust*, etc.) unides el 2002 per l'interès comú en la conservació del patrimoni històric. El fet d'ajuntar-se ve de la necessitat de maximitzar l'eficiència del sector del patrimoni a partir d'una més gran col·laboració. A *Heritage Link* les organitzacions treballen juntes per intercanviar informació, compartir recursos, coneixement i pràctiques, millorar la recerca, desenvolupar polítiques i treballar pel canvi.

Actua com a proveïdor de serveis per a organitzacions independents i de voluntaris del sector del patrimoni. El seu treball es pot situar en dues categories: informació

i gestió del coneixement (*information and knowledge management*) i advocacia i formació d'aliances (*advocacy and coalition building*).

Information and Knowledge Management - *Heritage Link* ajuda als seus membres a compartir recursos i coneixement a partir de:

- Actuar com un punt d'enllaç on els membres poden intercanviar informació i coneixement, estimulant el contacte amb col·legues d'altres organitzacions amb interessos similars
- Mantenir al dia els membres sobre les darreres novetats en temes diversos. *Heritage Link* edita llistes de distribució on envia informació dels temes que les persones participants estan interessades
- Editar un butlletí mensual amb informació d'activitats, publicacions, etc.
- Editar informes trimestrals

Advocacy and Coalition Building – Quan hi ha una necessitat i un desig de treballar plegats, *Heritage Link* facilita el treball de cooperació entre els membres de manera que:

- Ajuda a definir missatges comuns i clars en temes d'importància i els comunica de manera efectiva a les persones clau en la presa de decisions
- Proporciona un fòrum independent on es discuteixen i acorden les prioritats i es promouen i desenvolupen posicions comunes en temes referents al patrimoni
- Actua com un "intermediari honest" en la mediació quan els membres tenen visions diferents sobre temes particulars
- Crea coalicions flexibles entre organitzacions membres i no membres
- Ajuda els membres a sincronitzar campanyes per aconseguir el màxim impacte
- Organitza esdeveniments públics per comunicar missatges comuns al públic o a persones claus en la presa de decisions
- Encarrega treballs d'investigació en nom dels membres
- Coordina la selecció de representants del sector en comissions representatives on es defensa una agenda comuna

Més informació: www.heritagelink.org.uk

5.5. Altres organitzacions independents

El model que representa el *National Trust* com a organització de defensa del patrimoni no és únic al Regne Unit. Altres organismes dedicats a la conservació del patrimoni història edificat es presenten a continuació.

5.5.1. *The Hearth Housing Association*

La *Hearth Housing Association* és una *charity* que va ser concebuda inicialment per la restauració de petites cases amb valor arquitectònic, amb l'objectiu de restaurar-les i fer-les habitables. El seu àmbit territorial és el d'Irlanda del Nord. La seva creació va ser una iniciativa conjunta de *Northern Ireland Committee of the National Trust* i l'*Ulster Architectural Heritage Society*. Actualment aquestes dues organitzacions continuen donant suport i finançant tant la *Hearth Housing Association* com el *Hearth Revolving Fund*.

Hearth Housing Association està finançada principalment per fons públics per restaurar edificis històrics que després són llogats com a a habitatges socials a aquelles persones que estan inscrites a les llistes d'espera de les institucions públiques; en canvi, el *Hearth Revolving Fund* està finançat amb fons privats i restaura edificis catalogats per després vendre'ls com a habitatges. En la majoria dels casos les cases han estat en risc de demolició i en males condicions abans que *Hearth* les compri.

Entre l'any 1974 i el 2005 la *Hearth Housing Association* ha restaurat 95 cases i el *Hearth Revolving Fund* n'ha restaurat 39. A més 28 edificis han estat restaurats en col·laboració amb entitats privades, ajuntament o d'altres institucions públiques.

Més informació: www.hearth-housing.org.uk

5.5.2. *The Vivat Trust*

El *Vivat Trust* és una *charity* dedicada a la recuperació d'edificis en ruïna classificats com a patrimoni històric pel seu valor arquitectònic, industrial o històric. Va ser fundada a l'any 1981 per un grup d'arquitectes i perits d'edificis en reconèixer que hi havia molts edificis històrics al Regne Unit que estaven en mal estat de conservació, perquè el seus propietaris no volien o no podien desprendre's dels *freeholds* (drets

de propietat del terreny en què està construït l'edifici). *Vivat* va ser la primera organització a qui se li va permetre adquirir propietats en *leasehold* (sistema britànic en què no es té la propietat del sòl). Com a resultat, pot reparar i millorar edificis que no han rebut atenció per part d'organitzacions més grans, o que els propietaris no han pogut o volgut concedir la propietat del terreny (*freeholds*).

Les reparacions i renovacions es fan amb fons obtinguts per cadascun dels projectes d'organitzacions com *The Architectural Heritage Fund*, *English Heritage*, *The Heritage Lottery Fund* i *Historic Scotland*. Les obres es realitzen utilitzant tècniques i materials tradicionals i, sempre que sigui possible, amb l'ajuda d'artesans locals. Una vegada l'edifici ha estat reparat, ha de ser autofinançat i, per tant, la majoria es lloguen com a cases de vacances.

Existeix el convenciment que si el *Vivat Trust* té un edifici en propietat, serà preservat per a la posteritat.

Més informació: www.vivat.org.uk

5.5.3. *The Landmark Trust*

El *Landmark Trust* és una *charity* fundada l'any 1965 per a la conservació i preservació d'edificis històrics en ruïnes amb la finalitat d'utilitzar-los com a cases de vacances. Els ingressos dels lloguers és el que permet el seu manteniment.

Actualment hi han més de 160 propietats del *Landmark* a tot el Regne Unit, 4 a Itàlia i 1 als Estats Units. Aquestes propietats són cases rurals, antigues fàbriques, castells, torres, etc., totes de valor històric o amb unes determinades característiques arquitectòniques o geogràfiques que les fan valuoses i interessants per ser transformades en espais de vacances.

Més informació: www.landmarktrust.org.uk

5.5.4. *Hampshire Buildings Preservation Trust*

La creació de *Hampshire Buildings Preservation Trust* va ser finançada pel govern del comtat de Hampshire com a contribució a l'Any Europeu del Patrimoni Arquitectònic, el 1976. La seva funció és ajudar a salvar edificis històrics i evitar-ne la

demolició. A més, estimula l'interès actiu de la gent de Hampshire pel suport al patrimoni històric construït.

El Trust és una *charity* i una societat limitada amb una estructura de socis de 50 representants d'autoritats locals i membres de la societat civil. També s'hi poden associar totes les persones que en volen ser part i pagar una petita quota d'inscripció.

El govern del comtat va proporcionar un capital llavor inicial de 100.000£ per a la compra de propietats històriques en situació de risc, restaurar-les i vendre-les. Des de la seva fundació, el *Trust* ha rebut diverses injeccions econòmiques del govern del comtat i dels districtes, i ha rebut també subvencions dels fons públics per a la majoria dels projectes de restauració.

Treballa amb d'altres *trusts* similars a nivell local: *The Winchester Preservation Trust*, *The Whitechurch Silk Mill Trust* o *The Twyford Waterworks Trust*.

Més informació: www.hampshirebuildings.org.uk

6. L'ESTATUT *CHARITABLE* I LA DONACIÓ FILANTRÒPICA

6.1. *Charities* i filantropia

La filantropia té una llarga tradició al Regne Unit en l'ajut a les situacions de pobresa i de millora de les condicions de vida de la població. El moviment filantròpic s'inscriu en el Regne Unit sota la forma organitzativa de les *charities*. En aquest grup és on se situen la gran majoria d'organitzacions culturals, artístiques i de patrimoni del Regne Unit.

Charities i filantropia són dos conceptes que van estretament lligats al Regne Unit. Són els eixos vertebradors de la participació ciutadana en el suport a la cultura, a les obres benèfiques i socials, i és la manera com la pròpia societat es compromet materialment en el seu suport.

Com s'ha vist en el capítol referent al *National Trust*, aquesta organització és una *charity* que rep la major part del seu finançament de la donació individual. Així, el coneixement d'aquest dos conceptes és bàsic per entendre les raons de l'existència del NT i del seu espectacular desenvolupament.

6.2. El model de les *charities* al Regne Unit

6.2.1. Descripció del model

La llei britànica de *charities* té el seu origen a l'any 1601 quan es va promulgar la *Charitable Uses Act* i s'ha desenvolupat de manera diferent en cada país que forma part del Regne Unit. A Anglaterra i al País de Gal·les, la legislació ha evolucionat en les darreres centúries en diferents etapes, mentre que a Escòcia no hi va haver una nova llei fins al 1990. Les actuals han reformat les finalitats per simplificar-les i clarificar-les, fent més fàcil per a les persones i les *charities* entendre el seu significat i, per tant, augmentar la confiança en els beneficis públics que representen aquestes organitzacions sense afany de lucre.

En la major part del document s'ha mantingut la denominació de "*charity*" en no haver trobat una traducció adequada a aquest terme. No s'ha cregut convenient l'ús

de "caritat", "beneficència", "benèfic", etc., ja que en català aquests termes tenen connotacions sota les que difícilment el sector de la cultura acceptaria veure-s'hi inclòs. Així, cal utilitzar la paraula "*charity*" per al nom genèric de l'organització i "*charitable*" per anomenar les finalitats.

Es pot considerar una organització com a *charity* si està constituïda sota els criteris de la llei *Charities Act 1993* i el seu camp d'actuació entra dins de les finalitats filantròpiques o benèfiques (*charitable purposes*). Es pot considerar que el que caracteritza una *charity*, sobre qualsevol altra consideració, són les seves finalitats filantròpiques.

L'actual llista de les finalitats de les organitzacions per poder ser registrada a Anglaterra com a *charities* és la següent:

- Prevenció i reducció de la pobresa
- Foment de l'educació
- Foment de la religió
- Foment de la salut i el manteniment de la vida
- Foment de la ciutadania i el desenvolupament comunitari
- **Foment de les arts, la cultura, el patrimoni i la ciència**
- Foment de l'esport amateur
- Foment dels drets humans, resolució de conflictes, reconciliació i la promoció de l'harmonia religiosa, racial, la igualtat i la diversitat
- **Foment de la millora i conservació de l'entorn natural**
- Ajuda als que tenen necessitats per raons d'edat (joves i gent gran), malaltia, discapacitat, problemes econòmics o altres desavantatges
- Foment del benestar dels animals
- Altres propòsits que puguin ser reconeguts com a *charitable* i d'altres de nous que puguin aparèixer

Per a tots els grups és essencial que els propòsits *charitables* siguin també pel benefici de la comunitat o una part significant d'ella. En general, un propòsit no és *charitable* quan és en benefici d'una persona o un grup específic d'individus.

A la pràctica, és la *Charity Commision* (www.charity-commission.gov.uk) qui determina quines són les activitats reconegudes com a *charitables*, ja que és l'organisme que regula i vetlla pel compliment de la llei. La majoria de les *charities* (no totes) han d'estar registrades a la *Charity Commission*; en aquest cas es denominen *registered charities*.

Les *charities* poden realitzar activitats comercials sempre que formin part indissoluble de la mateixa activitat filantròpica. Els beneficis de l'activitat comercial no poden ser distribuïts i han de ser reinvertits en la mateixa organització. Per evitar problemes a l'hora de valorar si les activitats comercials de les *charities* estan dintre de les seves finalitats, la majoria de les grans creen companyies mercantils instrumentals per a les seves activitats amb benefici comercial. Posteriorment transferiran el total dels beneficis (lliures d'impostos) a la seva organització mare. Aquest és el cas del *National Trust* en crear el *National Trust Enterprises*.

Les formes jurídiques que han adoptat les *charities* són de tipus molt diferents i constitueixen un aspecte secundari ja que el que realment prima en la constitució d'una *charity* és la seva finalitat. Amb tot, a l'actualitat, es poden descriure tres grups principals en funció de la seva forma legal:

- *Associacions (Unincorporated association)*
- *Trusts* o fundacions
- Societats de responsabilitat limitada (*Companies limited by guarantee*)

Les **associacions (*unincorporated association*)** no constitueixen una persona jurídica sinó que la fundació descansa en un contracte que compromet els seus membres per desenvolupar una activitat filantròpica.

Les *charities* es constitueixen com associacions quan:

- L'organització és petita considerant els seus actius financers
- L'organització és una branca local d'una més gran a nivell nacional
- Té una estructura de socis o membres
- Els membres del consell (*trustees*) són elegits pels socis per un període de temps determinat
- Les activitats de l'associació estan, principalment, organitzades pels membres

Els **trusts** o **fundacions** permeten a un donant cedir un capital a la fundació o *trust* perquè l'administri per a les finalitats *charitables* establertes pel fundador. Les *charities* es constitueixen com a *trusts* o fundacions quan:

- L'organització està composta per un nombre petit d'associats
- No hi ha límit a la permanència dels membres del consell
- L'organització no té una estructura de membres
- L'organització té per objectiu la captació i distribució de fons (*grant-making*)

Les **societats de responsabilitat limitada** tenen avantatges sobre les associacions i els *trusts* ja que estan constituïdes per membres que tenen la seva responsabilitat limitada a la contribució que es comprometen a fer en cas de ser dissoltes. A més, són empreses, fet que els permet una major capacitat d'actuació com a ens jurídic i restringeix la responsabilitat dels membres. Aquestes estan subjectes també a les lleis de les empreses.

No obstant això, les empreses sense afany de lucre no podran ser mai com les empreses comercials ja que l'objectiu principal de les companyies comercials és tenir guanys per distribuir-los entre els seus membres. La constitució d'una "empresa filantròpica" sempre exclou el repartiment de beneficis entre els seus membres. Totes les propietats d'aquestes empreses s'han d'aplicar a les seves finalitats filantròpiques.

Una *charity* es constitueix com empresa quan:

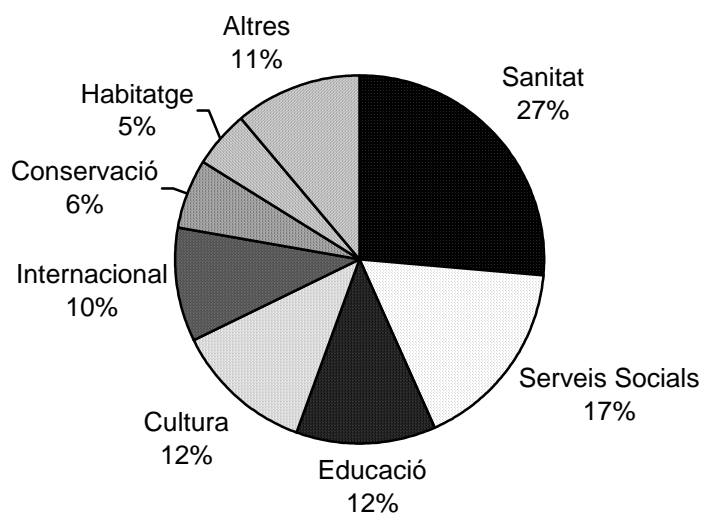
- L'organització és gran
- Té personal assalariat
- Proveeix serveis filantròpics sota contractes
- Realitza regularment activitats comercials
- És propietària de terrenys i altres propietats

6.2.2. Estructura del sector *charitable*

El sector sense afany de lucre és molt important al Regne Unit i representa una porció important de la seva economia. Segons la *Charity Commission*, a l'any 2006 hi ha registrades al voltant de 168.752 *charities* que representen uns ingressos de 39.650 M£ (al voltant del 3,4% del total del PIB). Una idea del desenvolupament del sector la dona la xifra de 121.000 *charities* existents el 1995.

El sector manté una plantilla assalariada d'unes 600.000 persones (2% dels llocs de treball al Regne Unit) de les quals dues terceres parts treballen a jornada completa.

Des del punt de vista dels ingressos, el sector de la sanitat és el més important seguit per serveis socials, cultura, educació i conservació.

En línies generals, el sector sense afany de lucre es finança a partir de les aportacions públiques i privades (45% dels ingressos) els recursos generats per l'activitat (47% dels ingressos) i de les rendes de les inversions (8%).

Els ingressos de les *charities* provenen de diferents fonts, principalment: persones individuals, empreses, *trusts* i fundacions, i la Loteria Nacional, així com les subvencions del govern i el fons generats per l'activitat de la *charity*.

Taula 6.1: Origen dels ingressos any 2004 de les 500 majors *charities*

Fonts d'ingressos	Ingressos en M£
Ingressos per fundraising	3,339
Llegats	1,065
Loteria	252
Venda de donacions	383
Total ingrés voluntari	4,930
Subvencions del govern	1,405
Altres subvencions	507
Ingressos propis	2,250
Total ingrés no voluntari	4,163
Ingressos totals	9,093

Font: CAD

6.2.3. Tractament fiscal de les *charities*

Un dels beneficis principals de les *charities* i pilar de la seva existència l'estimula l'Estat en concedir avantatges respecte a d'altres tipus d'empreses mercantils. La institució pública delega part del que són atribucions pel foment del bé comú de les persones al sector *charitable* i adapta l'ordenament jurídic perquè aquesta assumptió sigui beneficiosa per al sector.

D'aquesta manera, el tractament fiscal que reben les organitzacions sense afany de lucre és molt generós tant per les exempcions alhora de pagar impostos com per rebre finançament privat. Aquestes prerrogatives tenen el seu marc d'actuació estrictament restringit a les activitats, actius o beneficis relacionades amb les finalitats filantròpiques.

Les *charities* a Anglaterra i al País de Gales reben tota una sèrie d'avantatges a nivell fiscal que es poden resumir sintèticament en els següents sistemes:

- **Exempció de l'impost sobre els beneficis.** Si desenvolupen una activitat comercial i aquesta té guanys, aquests estan exemptes de pagar impostos. En el cas del *National Trust*, els pagaments en concepte d'entrada, vendes, etc., no han de pagar impostos

- **Exempció de l'impost sobre les rendes immobiliàries.** No han de pagar impostos pels ingressos dels lloguers de terrenys o d'edificis
- **Exempció de pagar impostos sobre altres ingressos,** principalment sobre les donacions, *Gift Aid*, interessos bancaris, etc.
- **Exempció de l'impost sobre les rendes de capital.** En cas de vendre propietats i aquestes han guanyat en valor, aquest benefici no ha de pagar impostos. Aquest és un estalvi important per al *National Trust*
- **Respecte l'IVA,** les *charities* no estan, generalment, exemptes d'aquest impost indirecte, excepte quan es tracta d'activitats no comercials. En el cas del *National Trust* es poden considerar activitats exemptes d'IVA els pagaments per promoció, però no la recaptació per la venda d'entrades als recintes

A més dels avantatges fiscals a les organitzacions, l'ordenament fiscal s'ocupa també d'incentivar les donacions econòmiques que les persones individuals i les empreses fan a les organitzacions sense afany de lucre. D'aquesta manera s'aconsegueix que la donació filantròpica sigui una font de finançament corrent que implica la societat en el suport de les causes justes i, en el cas que ens toca, la conservació del patrimoni.

6.3. La donació filantròpica al Regne Unit

El sector de les *charities* està en continu augment al Regne Unit i, cada vegada més, tenen necessitat de noves fonts de finançament. Els diners d'origen públic es mantenen estables i no hi ha més remei que orientar-se cap a la recerca de fons privats, de *trusts* i fundacions, de donacions individuals i corporatives, com a nous proveïdors de recursos.

En els darrers 10 anys hi ha hagut un espectacular augment de les donacions individuals a entitats sense afany de lucre. Aquest augment de la filantropia britànica ha estat degut a les polítiques del govern per estimular la cultura de la donació ("*The Giving Campaign*") i la universalització dels retorns fiscals que les donacions proporcionen. També ha influït en aquest canvi d'actitud la bona situació de l'economia britànica, els canvis en la distribució de la riquesa i l'aparició d'un nou perfil de milionari amb major consciència social.

Per la seva part, les *charities* estan cada vegada més especialitzades en l'obtenció de recursos privats. Les tècniques, mètodes, cursos de captació de fons, publicació de manuals, etc., estan a l'ordre del dia i un personal tècnicament molt més preparat s'enfronta amb èxit al repte d'omplir les arques de les seves organitzacions amb fons dels donants individuals i de les empreses.

Els principals trets que defineixen actualment les actituds dels britànics a la donació són:

- De mitjana, unes tres cinquenes parts de la població adulta britànica (57,2%) fa donacions a entitats sense afany de lucre una vegada al mes. Aquesta població representa 28 milions de persones
- El valor de les donacions gira al voltant del 0,9% del PIB
- Al voltant del 20% dels adults britànics fan donacions regularment a les *charities*
- A partir del 2002 es van ampliar les possibilitats d'accedir al sistema del *Gift Aid*, la devolució fiscal és el principal argument que s'utilitza per estimular les donacions
- Segons dades de la *Charities Aid Foundation*¹, s'estima que els britànics van donar a les *charities* un total de 8.200 M£ l'any 2004. Això equivaldria a unes 170£ per britànic adult o, dit d'una altra manera, a 297,10£ per donant i any
- Les persones que donen més de 100£ al mes representen el 5% dels donants, però el valor de les donacions d'aquest grup és dues cinquenes parts el total de donacions

La devolució fiscal del sistema *Gift Aid* és sol·licitat en una de cada tres donacions, encara que entre el grup que donen més de 100£ mensuals, el 68% es beneficien d'aquest sistema.

Les donacions a *charities* en els testaments o llegats, és una part important dels ingressos de les *charities*. El 2003 aquesta xifra es va situar al voltant dels 1.500 M£. Encara que el 60% de la població dona diners a les *charities*, menys d'un de cada cinc ho fan a través del testament. Les *charities* que més aportacions reben en forma

¹ CAF i NCVO: *UK Giving 2004/05. Results of the 2004/05 survey of individual charitable giving in the UK*. Pàgina 3.

de llegats són les del càncer, protecció d'animals, patrimoni i medi ambient, serveis socials i la infància.

A més de diners, les empreses donen a les *charities* productes i temps de treball dels seus treballadors. El 2004 el total donat per les 500 empreses donants més grans s'ha avaluat al voltant de 900 M£. Pel que fa a les causes més populars, en la següent taula és pot observar la proporció de població que dona als diferents sectors i el percentatge del volum econòmic que reben sobre el total de les donacions:

Pel que s'observa a la taula següent, els sectors culturals són, en proporció, poc beneficiats per les donacions individuals tot i que el seu valor absolut, com es veurà en els apartats posteriors, no és menyspreable. En aquesta taula es pot observar que el conjunt del sector del patrimoni es troba en el 13è lloc en el valor de les donacions en el conjunt del sector *charitable*. No obstant això, el *National Trust* hi treu força recursos per al seu finançament.

Taula 6.2. Causes més populars en funció de la proporció de població que els hi fa donacions i pel volum econòmic donat

	% de la població	% de les donacions
Recerca mèdica	24,4	16,6
Infància i joventut	21,6	14,9
Defensa dels animals	11,1	6,3
Sanitat	10,8	6,8
Organitzacions religioses	10,0	12,6
Tercer món	8,5	10,8
Organitzacions de cecs	6,7	4,7
Organitzacions de discapacitats	6,6	3,9
Gent gran	5,6	4,1
Educació	5,5	4,2
Rescat de víctimes	4,4	2,5
Pobresa	4,3	4,9
Conservació (patrimoni i medi ambient)	3,3	3,0
Altres	3,1	1,4
Desastres naturals	2,4	1,9
Organitzacions de sords	0,8	1,0
Museus i arts	0,7	0,5

Font: Charities Aid Foundation (CAF)

En observar els ingressos de les 500 principals *charities* les dades d'ingressos són les següents:

Taula 6.3. Nombre de *charities* i ingressos per finalitat filantròpica entre les principals 500 organitzacions

Causa	Nombre de <i>charities</i>	Ingressos (M£)
Internacional	31	625
Càncer	24	580
Religió	41	368
Patrimoni i medi ambient	32	363
Art i cultura	53	361
Infància	33	359
Missions religioses	43	308
Protecció d'animals	17	271
Serveis socials	15	243
Persones discapacitades	20	178

Font: Charities Aid Foundation (CAF)

A continuació es presenta una llista de les *charities* que han tingut més èxit alhora d'aconseguir els anomenats fons voluntaris. Aquests inclouen tot tipus de donacions i fons de la Loteria Nacional i no inclou les subvencions del govern.

Taula 6.4. Volum de fons voluntaris

Charity	Ingressos voluntaris en M£
Cancer Research UK	306
The National Trust	144
Oxfam	134
British Heart Foundation	119
Royal National Lifeboat Institution (RNLI)	91
Salvation Army	91
Macmillan Cancer Relief	84
NSPCC	82
RSPCA	76
Save the Children (UK)	70

Font: Charities Aid Foundation (CAF)

El cap del rànquing de les *charities* que reben més fons per donacions ha quedat pràcticament inalterable en els darrers 20 anys on se situa el *National Trust* com la segona organització del Regne Unit que rep més ingressos d'origen privat.

Taula 6.5. *Charities* que reben majors ingressos per donacions

2003/04	2001/02	1996/97	1986/87
Cancer Research UK	Cancer Research UK	Oxfam	RNLI
The National Trust	Oxfam	The National Trust	The National Trust
Oxfam	The National Trust	Imperial Cancer Research	Oxfam
British Heart Foundation	RNLI	Cancer Research Campaign	Imperial Cancer Research
RNLI	British Heart Foundation	British Heart Foundation	Cancer Research Campaign

Basat en les tendències que s'observen, tant en la filantropia com en la demografia, tot sembla suposar que les donacions a les *charities* i el nombre de persones que les realitzen experimentaran un augment sostingut en els pròxims anys. Els arguments que es donen per sustentar aquesta afirmació són diversos i, majoritàriament basats en la millora econòmica, un major nombre de milionaris, i un menor nombre de parelles amb fills, cosa que beneficia l'augment de la donació per llegats.

6.4. Estructura del finançament privat de la cultura al Regne Unit

Com s'ha vist, el sector cultural britànic gaudeix de ple dret de tot el sistema d'estímul al finançament privat de les *charities*. Aquest fet constitueix una de les grans diferències entre el model de gestió de la cultura al món anglosaxó i el d'una gran part del continent europeu. Aquestes diferències se sustenten en donar un paper principal a la societat en la gestió i finançament de la cultura o que aquest paper el tingui la institució pública. El que a Catalunya s'anomena el tercer sector és en l'àmbit anglosaxó el protagonista principal en la gestió d'uns recursos que tant poden venir de les institucions públiques com de la societat civil i de les empreses.

Al Regne Unit la majoria d'organitzacions culturals tenen un funcionament com a *charity*: museus, festivals o organitzacions artístiques, i com a tals reben finançament públic (en augment en els darrers 10 anys) i finançament privat.

Segons les dades que presenta l'organització *Arts and Bussines (A&B)* en els seus informes anuals sobre l'economia de la cultura al Regne Unit, l'any 2004 el finançament privat de la cultura girava al voltant dels 452,1 M£.

Les dades que elabora A&B consideren el finançament privat el resultat de sumar les aportacions individuals, les de les empreses i les que provenen de fons privats concentrats en fundacions o *charitable trusts*. En els següents quadres es pot observar el volum d'aquest finançament privat pels diferents subsectors que formen el sector cultural.

En el primer s'observa el valor de les aportacions de les empreses a les *charities* i els diferents sistemes que aquestes utilitzen per fer-ho efectiu. D'aquesta manera, l'empresa privada intervé en al sector cultural mitjançant l'*sponsoring* (en metàl·lic i en espècie), amb pagament de quotes socials (*corporate membership*) i amb donacions. Cal insistir en la diferència entre *sponsoring* i donació (veure l'apartat 7.6.).

Taula 6.6. Finançament de les empreses al sector cultural, 2004 (en £)

	<i>Sponsoring en cash</i>	<i>Sponsoring en espècie</i>	Quotes de socis corporatives	Donacions corporatives	TOTAL
Centres artístics	5.008.917	1.065.358	370.440	638.759	7.083.474
Serveis artístics	2.875.624	863.482	843.893	103.312	4.686.311
Arts comunitàries	739.599	194.936	300	64.757	999.592
Artesania	89.410	95.600	7.500	40.000	232.510
Dansa	2.742.851	141.817	1.924.370	93.440	4.902.478
Festivals	7.178.644	2.208.709	289.939	314.189	9.991.481
Cinema	3.206.197	2.181.411	92.475	785.000	6.265.083
Patrimoni	2.651.136	528.508	201.057	92.365	3.473.066
Biblioteques i arxius	71.000	2.100	30.000	79.098	182.198
Literatura i poesia	1.138.847	264.058	1.040	236.321	1.640.266
Museus	8.619.920	597.430	1.209.529	2.115.697	12.542.576
Música	6.864.277	1.047.882	1.057.536	1.761.193	10.730.888
Opera	3.770.307	299.800	3.294.825	185.950	7.550.882
Arts combinades	1.809.326	2.545.098	1.025.935	548.300	5.928.659
Altres formes artístiques	1.124.984	97.850	73.150	561.460	1.857.444
Teatre	7.072.242	1.617.940	1.668.178	1.159.498	11.517.858
Arts visuals i galeries	8.647.690	2.396.439	2.608.126	1.134.629	14.786.884
TOTAL	63.610.971	16.148.418	14.698.293	9.913.968	104.371.650

Com es pot veure les preferències de les empreses a l'hora d'invertir en cultura són molt variades. Així, l'*sponsoring* és alt en el finançament d'estructures culturals encarregades de posar en contacte les obres artístiques amb el públic: festivals, centres culturals, museus, galeries; i en els sectors creatius amb força transcendència social com la música, les arts visuals o el teatre.

En el cas del sector de la conservació del patrimoni, les aportacions realitzades per les empreses, tant en conceptes d'*sponsoring* com les donacions, representen un valor gairebé insignificant per al sector i molt baix respecte d'altres sectors culturals.

On realment es veu la importància del finançament privat en la conservació del patrimoni és en el següent quadre on estan reflectides les aportacions individuals i la de les fundacions. En aquest sentit cal assenyalar la gran importància que per al sosteniment del sector tenen les quotes dels socis i els llegats. També museus i galeries tenen un protagonisme fort a l'hora de rebre fons privats a partir de persones individuals.

Taula 6.7. Finançament individual i de les fundacions als sectors culturals, 2004 (en £)

	Finançament individual	<i>Donacions</i>	<i>Llegats</i>	<i>Quotes de socis</i>	Trusts i fundacions
Centres artístics	3.319.831	<i>2.806.646</i>	<i>303.500</i>	<i>209.685</i>	2.306.634
Serveis artístics	106.350	<i>17.850</i>	<i>20.000</i>	<i>68.500</i>	3.130.332
Arts comunitàries	104.328	<i>93.178</i>	<i>634</i>	<i>10.516</i>	1.260.645
Artesania	37.750	<i>27.000</i>	<i>0</i>	<i>10.750</i>	724.950
Dansa	2.960.270	<i>1.417.407</i>	<i>467.600</i>	<i>1.075.263</i>	1.648.822
Festivals	1.679.657	<i>502.774</i>	<i>499.990</i>	<i>676.893</i>	2.293.121
Cinema	925.747	<i>858.382</i>	<i>37.777</i>	<i>29.588</i>	961.988
Patrimoni	165.128.142	<i>11.885.955</i>	<i>55.384.109</i>	<i>97.858.078</i>	1.952.530
Biblioteques i arxius	559.976	<i>479.992</i>	<i>0</i>	<i>79.984</i>	762.843
Literatura i poesia	182.595	<i>128.385</i>	<i>5.000</i>	<i>49.210</i>	4.609.114
Museus	17.580.997	<i>14.443.017</i>	<i>1.002.417</i>	<i>2.135.563</i>	12.868.342
Música	8.983.533	<i>5.520.620</i>	<i>1.903.360</i>	<i>1.559.553</i>	7.573.504
Opera	7.418.621	<i>3.238.857</i>	<i>836.000</i>	<i>3.343.764</i>	2.343.156
Arts combinades	994.658	<i>493.509</i>	<i>391.200</i>	<i>109.949</i>	1.437.292
Altres formes artístiques	1.200.390	<i>22.734</i>	<i>0</i>	<i>1.177.656</i>	72.113
Teatre	7.328.383	<i>3.855.576</i>	<i>386.048</i>	<i>3.086.759</i>	11.941.315
Arts visuals i galeries	22.706.701	<i>9.118.459</i>	<i>3.514.898</i>	<i>10.073.344</i>	16.470.300
TOTAL	241.217.929	54.910.341	64.752.533	121.555.055	72.357.001

En total, com es pot veure en el següent quadre, el sector de la conservació del patrimoni és, a distància, el sector de la cultura al Regne Unit que rep majors ingressos privats.

Taula 6.8. Finançament privat total als sectors culturals, 2004 (en £)

Centres artístics	12.709.939
Serveis artístics	7.922.993
Arts comunitàries	2.364.565
Artesania	995.210
Dansa	9.511.570
Festivals	13.964.259
Cinema	8.152.818
Patrimoni	170.553.738
Biblioteques i arxius	1.505.017
Literatura i poesia	6.431.975
Museus	42.991.915
Música	27.287.925
Opera	17.312.659
Arts combinades	8.360.609
Altres formes artístiques	3.129.947
Teatre	30.787.556
Arts visuals i galeries	53.963.885
TOTAL	417.946.580

En el quadre següent s'analitza el sector de la conservació del patrimoni d'una manera individual. En aquest es poden extreure conclusions força importants per aquesta recerca i concordants amb el *National Trust*.

- Al sector de la conservació del patrimoni, els llegats i les quotes dels socis representen el 86% i el 81% respectivament del total d'ingressos del conjunt del sector cultural
- Les empreses només aporten el 3% dels ingressos per al conjunt del sector de conservació del patrimoni, mentre que el finançament individual representa el 68% del total del sector cultural

- En xifres absolutes, el sector de la conservació del patrimoni és el que rep un major finançament privat d'entre tots els sectors culturals i és tres vegades superior al sector dels museus que és el segon en rebre finançament privat
- Dins del sector del patrimoni, la principal font d'ingressos privats és la quota dels socis i, en segon lloc, els llegats

Taula 6.9. Finançament al sector del patrimoni, 2004 (en £)

		% sobre el total del sector cultural	% sobre el total del sector del patrimoni
<i>Sponsoring</i> en diners	2.651.136	4%	1,6%
<i>Sponsoring</i> en béns	528.508	3%	0,3%
Quotes de soci corporatives	201.057	1%	0,1%
Donacions corporatives	92.365	1%	0,1%
Total finançament empreses	3.473.066	3%	2,0%
Donacions Individuals	11.885.955	22%	7,0%
Llegats	55.384.109	86%	32,5%
Quotes de Socis (<i>Friends Schemes</i>)	97.858.078	81%	57,4%
Total finançament individual	165.128.142	68%	96,8%
Total trusts i fundacions	1.952.530	3%	1,1%
TOTAL FINANÇAMENT PRIVAT	170.553.738	41%	100%

Tot aquest volum de diners que circulen de la societat civil als sectors culturals no seria possible si no hi hagués tota una sèrie d'incentius de les institucions públiques que ho estimulen. En aquest sentit, els sistemes d'incentivació fiscal són les principals eines de què disposa l'administració per sustentar el finançament privat de la cultura.

7. TRACTAMENT FISCAL DEL FINANÇAMENT PRIVAT A LA CULTURA

7.1. Sistemes de suport fiscal a la donació

Com ja s'ha vist en els capítols precedents, les organitzacions amb finalitats *charitables* i, d'entre aquestes, les culturals i de conservació del patrimoni reben una part important dels seus recursos de les quantitats monetàries i d'altres béns que les persones a títol individual o les empreses els entreguen. A canvi, la política del govern és molt generosa en facilitar incentius fiscals a les persones o empreses que fan aquests lliuraments i a les *charities* que els reben.

El govern britànic, per la seva part, fa campanyes d'estímul a la donació a organitzacions *charitables*. Tot i això, el 2002 va significar un punt d'inflexió que va relançar tot el sistema de donació filantròpica ja que es van ampliar les possibilitats d'acollir-se al sistema *Gift Aid* de devolució d'impostos.

Els mètodes que tenen les persones, empreses i *charities* per acollir-se als beneficis fiscals, són els següents:

- *Gift Aid*
- *Payroll Giving*
- Donació de terrenys, edificis, accions i valors
- Llegats. Donacions al testament
- *The Charities Aid Foundation (CAF)*, *Charity Account*
- *Charitable trusts*

Significat legal de donació

Tota transferència econòmica que circula de mans privades a una organització *charitable* no té el mateix tractament fiscal i pot no ser considerada com una donació. Una suma de diners que s'ha donat es considera una "donació legal" i es considera que pot rebre aquest tractament en funció del valor monetari dels beneficis promesos

al donant. En aquest sentit, si el valor monetari total dels beneficis promesos a canvi és més baix d'un valor establert, llavors aquest suport pot ser considerat una donació.

Si el pagament és una donació i qui la rep és una *registered charity*, llavors la *charity* (i en alguns casos també el donant) pot sol·licitar la devolució dels impostos mitjançant el sistema anomenat *Gift Aid*. En cas que es produeixi, la donació es denomina oficialment "donació qualificada" (*qualifying donation*).

De totes maneres, en cas que el valor dels pagaments no es puguin acceptar com a "donacions legals", les empreses podran considerar aquests diners com una "despesa per béns o serveis". En aquest cas la transferència econòmica es denomina "*sponsorship*".

7.2. El Sistema de *Gift Aid* per les donacions individuals

Gift Aid és el sistema pel qual les *registered charities* i, en alguns casos els donants, poden sol·licitar la devolució de l'import de l'impost sobre la renda que s'hagi pagat a Hisenda en la donació. És a dir, Hisenda retén l'impost sobre la renda aplicable a la donació que es fa a una *charity*, i mitjançant el sistema del *Gift Aid* el que es permet és que la *charity* en qüestió sol·liciti la devolució de la quantitat retinguda en concepte de la donació.

Cal remarcar que els diners que la *charity* rep en concepte de *Gift Aid* no és una subvenció més que el govern concedeix a les *charities*, sinó que són ingressos dels donants que van pagar a l'Estat en forma d'impostos. Per tant, el significat és que el donant no aporta aquests diners directament sinó que ho fa via Ministeri d'Hisenda. Així, cal considerar que el donant és el que ha fet el total de l'aportació, incloent la part de *Gift Aid* reclamada a Hisenda.

Gift Aid és actualment l'únic sistema previst a la legislació britànica per a la devolució d'impostos sobre donacions monetàries (com es veurà més endavant, les donacions no monetàries són tractades de manera diferent). Així, un sistema que ha estat molt popular en els darrers anys per la seva eficàcia per recuperar impostos anomenats "*covenants*", que lligava al donant almenys quatre anys, ja no té un tractament fiscal

diferenciat i, en el seu lloc, simplement ha esdevingut un contracte per pagaments durant un període de temps, amb els avantatges fiscals del sistema unificat *Gift Aid*.

La quantitat de diners que la *charity* pot sol·licitar com a *Gift Aid* es calcula de la següent manera:

$$\text{Gift Aid reclamat} = \text{Donació dinerària} * (\text{tipus bàsic de l'impost} / 100 - \text{tipus bàsic de l'impost}), \text{ és a dir, } 1*(22/(100-22))$$

Així, tenint en compte que actualment el tipus bàsic al Regne Unit és del 22%, una donació de 1£ té una devolució de 0,28£.

També és possible sol·licitar devolucions de tipus impositius més alts. En aquest cas és el donant qui pot sol·licitar la devolució de la diferència entre el tipus bàsic i el tipus que ha pagat.

Per exemple, en el cas que un donant cotitzi al tipus màxim, que al Regne Unit és del 40%, la devolució que en aquest cas pot sol·licitar el donant es calcula multiplicant la donació per la diferència entre el tipus superior pagat i el tipus més baix, dividit per 100-el tipus bàsic. Per tant, aquest donant pot sol·licitar:

$$40 - 22 / 100 - 22 = 0,23 \text{ pel valor de la donació}$$

Per tant:

- Si el donant cotitza a hisenda al tipus bàsic només la *charity* pot sol·licitar la devolució
- Si el donant cotitza l'impost de la renda a un tipus superior al bàsic, llavors aquest pot sol·licitar la devolució de la diferència entre el valor bàsic i el tipus cotitzat i, a més, la *charity* pot igualment demanar-ne la devolució al tipus bàsic.

El següent exemple és il·lustratiu per a comparar l'impacte de la donació en el donant i en la *charity* que la rep. Aquest exemple compara l'efecte de la donació en persones que cotitzen per 1.000£ al tipus bàsic i al tipus màxim.

Taula 7.1. Exemple d'aplicació del sistema *Gift Aid*

	Sense donació Cotització tipus bàsic	Donació de 100£ Cotització tipus bàsic	Donació 100£ Cotització tipus superior
IMPACTE EN EL DONANT			
Ingressos	1.000£	1.000£	1.000£
Tipus Impost bàsic (22%)	-220£	-220£	-
Tipus Impost superior (40%)	-	-	-400£
Ingressos després d'impostos	780£	780£	600£
Donació	-	-100£	-100£
Retorn <i>Gift Aid</i>		-	+23£
Ingressos disponibles	780£	680£	523£
Cost efectiu de 100£ de donació	-	100£	77£
IMPACTE EN LA CHARITY			
Donació	-	100£	100£
Impost sol·licitat com a <i>Gift Aid</i>	-	+28£	+28£
Valor total de la donació	-	128£	128£

Com es pot veure al quadre anterior, la *charity* rep 28£ addicionals per cada 100£ que rep dels donants i el donant que cotitza al tipus màxim rep 23£, mentre que el que cotitza al tipus mínim no pot demanar el retorn de l'impost.

Aquest sistema és molt popular en el sector sense afany de lucre. El 2003, a partir d'una campanya realitzada pel govern per incentivar aquest tipus de beneficis fiscals, es van obtenir els següents resultats:

- 50.407 *charities* van sol·licitar devolucions d'impostos pel sistema *Gift Aid*
- Aquestes devolucions van representar un total de 506M£ per al sector
- El 31,2% dels donants van utilitzar el sistema *Gift Aid*

Una *charity* pot sol·licitar la devolució dels impostos sempre que es donguin les següents circumstàncies:

- Que la persona donant pagui impostos al Regne Unit
- Que hagi pagat impostos superiors al valor de la devolució
- Que estigui d'acord amb que la *charity* sol·liciti la devolució de l'impost

- Que el donant proporcioni el nom i l'adreça a la *charity*

No hi ha estudis fets, però les evidències mostren que el sector cultural és, entre els diferents sectors sense afany de lucre del Regne Unit, un dels que més fons aconsegueix per aquest sistema. Dintre el sector cultural, qui més utilitza aquest sistema és el sector del patrimoni.

Les donacions realitzades per empreses també es poden acollir al sistema de *Gift Aid* per la devolució d'impostos, però les donacions corporatives es tractaran més endavant.

Valoració dels beneficis dels donants

Es consideren beneficis els que la *charity* proporciona als donants com a agraïment per la donació. Els beneficis petits no varien la qualitat de la donació per fer-la fiscalment retornable, però beneficis grans poden suposar que la donació no es pugui acollir als sistemes de reintegrament d'impostos pagats. El problema sorgeix en el moment a donar valor a aquests beneficis que molts cops són intangibles.

La llei considera que alguns serveis que les *charities* fan als seus donants no s'han de considerar estrictament beneficis. En aquest sentit, un d'ells està particularment adaptat als interessos del *National Trust* en no considerar com a benefici el "dret d'admissió a propietats del patrimoni històric o natural". Aquest fet permet al *National Trust*, per exemple, demanar pel sistema *Gift Aid* el retorn dels impostos pagats en les quotes dels socis.

No totes les aportacions monetàries es poden considerar legalment donacions i acollir-se al sistema de *Gift Aid*. Per considerar que una donació és legal o "qualificada" ha de donar-se la circumstància que els beneficis que el donant rep a canvi no superin un cert valor llindar o "valor monetari establert".

Si una donació supera o no aquest valor monetari establert es determina mitjançant dos tests: la Prova del Valor Relatiu i la Prova del Valor Agregat. La donació ha de passar els dos per ser considerada una donació qualificada.

- En el Test del Valor Relatiu, perquè un pagament individual pugui ser considerat una "donació qualificada", els beneficis retornats no poden sobrepassar els següents barems:

Pagament	Valor dels beneficis
0 – 100 £	25% del pagament
101 – 1.000 £	25 £
1.001 – 10.000 £	2,5% del pagament

En alguns casos si es fan donacions o els beneficis es donen en un període de temps inferior als 12 mesos (com l'accés a un jardí o el rebut d'algunes revistes), llavors la donació o tant la donació com els beneficis són anualitzats (s'aplica una fórmula per calcular quin serà l'equivalent anual). La norma dels beneficis mostrada abans s'aplica als valors anualitzats.

- En el Test del Valor Agregat es contempen totes les donacions rebudes en un any. Perquè un pagament sigui considerat una "donació qualificada", el valor dels beneficis rebuts més el valor d'altres beneficis rebuts com a conseqüència d'altres donacions que es beneficien de *Gift Aid*, pel mateix donant a la mateixa *charity* i al mateix any, no ha de passar de 250£ (en d'altres paraules, 250£ és el valor límit absolut per a beneficis que es poden rebre com a retorn d'una donació).

7.3. Donacions de la nòmina (*Payroll Giving*)

Payroll Giving és una donació monetària a una *charity* que es descompta directament de la nòmina d'un donant-assalariat d'una empresa. L'empleat sol·licita a l'empresa una deducció regular del seu salari com a donació a una *charity*. Aquesta deducció es fa després de l'aplicació de les despeses de Seguretat Social i abans de l'aplicació de l'impost sobre la renda. D'aquesta manera l'empleat rep una desgravació fiscal.

D'acord amb les dades aportades pel govern britànic, l'any 2003 és va donar per aquest sistema uns 86 M£, dels quals només un 0,0005% va ser al sector cultural; una xifra molt baixa respecte d'altres sistemes de suport privat a la cultura.

En aquests moments estimular la utilització del sistema *Payroll Giving* és una prioritat del govern britànic. En aquest sentit, ha obert algunes línies d'ajuts per incentivar aquest sistema. Per exemple, per a empreses inferiors a 500 empleats, el govern britànic concedeix subvencions de fins a 500£ per ajudar-les a implantar-lo, o concedeix ajuts de fins a 10£, durant els primers mesos de les donacions dels empleats.

Les donacions pel sistema *Payroll Giving* són deduïbles dels ingressos en les declaracions de la renda abans d'impostos i no poden beneficiar-se del sistema *Gift Aid*.

L'exemple següent il·lustra aquest punt utilitzant una persona física que fa una donació de 100£ en metàl·lic pel sistema de *Gift Aid* o pel sistema *Payroll Giving* i que cotitza al tipus mínim:

Taula 7.2. Exemple comparatiu entre els sistemes *Gift Aid* i *Payroll Giving*

	<i>Gift Aid</i>	<i>Payroll Giving</i>
Donació	100£	100£
Per al donant		
Donació	100£	100£
Devolució pel sistema <i>Gift Aid</i>	0	0
Deducció pel sistema <i>Pay Roll</i>		(22% tipus mínim) 22£
Cost de la donació	100£	78£
Per la <i>charity</i>		
Donació	100£	100£
Devolució impost	28,20£	0
Valor de la donació	128,20£	100£

Aquest sistema no està donant els resultats que s'esperaven i el seu futur és incert. Encara s'està avaluant les raons d'un funcionament tan baix però s'estan prenent en consideració les hipòtesis de que els donants han triat no utilitzar-lo perquè les empreses no volen participar o, simplement, per una manca d'una promoció efectiva.

Sigui quin sigui el seu èxit, les organitzacions culturals i artístiques presenten menys oportunitats. Això és deu al fet que el *Payroll Giving* és un sistema impersonal de donació. Aquest s'adapta més a sol·licituds "conceptuals" (per exemple "salvar els

nens que passen gana") que a sol·licituds personals (com "esdevenir membre permet gaudir de l'accés lliure a..."). Així, les *charities* humanitàries estan en millors condicions per treure'n profit d'aquest mètode que les *charities* culturals, on la donació és molt més personal.

7.4. Donació de terrenys, edificis, accions i valors

Des de l'any 2000, tant les empreses com les persones físiques han pogut sol·licitar deduccions d'impostos en donar accions, valors i altres béns d'inversió. Al 2002 es va afegir terrenys i edificis.

Les donacions de terrenys, edificis, accions i valors a una *charity* són considerats a efectes de la declaració de guanys de capital com que no han tingut guanys ni pèrdues i, per aquesta raó, no paguen impostos en aquest concepte. A més, les donacions és dedueixen directament dels ingressos en la declaració de renda o de beneficis.

Els exemples següents il·lustren el funcionament de la desgravació. Un donant que cotitza al tipus màxim de la declaració de la renda (40%) i que fa una donació de 10.000£ en accions de borsa que inicialment li van costar 7.500£ té les següents opcions:

- d'una part, pot donar directament les accions o,
- de l'altra, vendre-les i donar el valor de la venda (deduint-ne la carrega fiscal deguda als beneficis per guanys de capital)

Per afegir més possibilitats, la tercera columna mostra una situació similar però amb guanys de capital superiors (uns majors guanys de capital no tenen impacte en la donació).

Com es pot veure a l'exemple, el cost efectiu per al donant de 10.000£ en accions és només de 6.000£, mentre que en costaria gairebé 1.000£ més en cas que fes la donació en metàl·lic. Amb tot, la *charity* que rep els diners, rep menys diners quan la donació està feta en accions que en metàl·lic. Això és degut al fet que el perceptor de les desgravacions fiscals en el cas de la donació d'accions sigui només el donant.

Taula 7.3. Exemples d'aplicació de les desgravacions fiscals per donacions de béns, valors o terrenys

	Accions donades	Accions venudes	Accions venudes
Accions comprades per...	7.500£	7.500£	1.000£
Valor a dia d'avui	10.000£	10.000£	10.000£
Guany de capital	2.500£	2.500£	9.000£
PER AL DONANT			
Venda	-	10.000£	10.000£
Impost de guanys de capital (40% dels guanys)		-1.000£	-3.600£
Diners donats	10.000£	9.000£	6.400£
Deducció directa als ingressos	4.000£		
Devolució fiscal sol·licitada pel donant per <i>Gift Aid</i>		2.077£	1.477£
Cost efectiu (donació-desgravació)	6.000£	6.923£	4.923£
PER LA CHARITY			
Ingrés per donació	10.000£	9.000£	6.400£
<i>Gift Aid</i> sol·licitat	0	2.538£	1.805£
Valor total de la donació	10.000£	11.538£	8.205£

En cas de donacions de propietats o accions fetes per una empresa el tractament és similar a les individuals.

7.5. Donacions al testament: els llegats

Al Regne Unit està àmpliament desenvolupat les donacions a *charities* després de la mort, en els testaments. Aquest sistema de donacions es concreta en els anomenats "llegats" (*legacies*) i representa un dels majors volums d'ingressos de les *charities* i particularment del *National Trust*.

Aquest sistema no té cap cost per al donant durant la seva vida, però pot ajudar a protegir el futur de la seva bona causa favorita. Per fer-ho és totalment necessari fer testament.

Quan una persona mor s'ha de pagar l'impost de successions pel valor dels capitals transferits a altres persones o societats. Al Regne Unit, l'impost de successions s'ha de pagar sempre que el valor dels actius a transferir superin una certa xifra que l'any 2006 ha estat de 275.000£. En cas que els actius es transfereixin a una *charity* no s'ha de pagar els impostos de successions.

7.6. Sistemes d'exempció fiscal al Regne Unit per a donacions corporatives i *sponsoring*

Empreses i *Gift Aid*

De la mateixa manera que el suport individual a les arts pot ser qualificat com una donació o una despesa en béns o serveis, les donacions corporatives a *charities* també poden ser considerades com a donacions o com a despesa en béns o serveis. En aquest darrer cas es considerarà una aportació en concepte de patrocini o *sponsoring*.

Com en el cas de les donacions individuals, la diferència entre una donació o un patrocini rau en el valor dels beneficis que l'empresa obté com a retorn del seu suport.

- Si el valor dels beneficis està situat per sota dels límits descrits en el cas de les donacions individuals, el pagament és considerat "qualificat" com a donació i pot optar al sistema de devolució *Gift Aid*
- Si el valor dels beneficis està per sobre del valor límit descrit en el cas de donacions individuals, el pagament pot ser considerat patrocini, i llavors serà una despesa fiscalment deduïble del volum d'ingressos abans dels impostos.

La diferència més gran entre empreses i persones físiques en el sistema de *Gift Aid* és que, en el cas de les donacions corporatives, l'empresa pot sol·licitar directament

la devolució dels impostos, mentre que les persones físiques que cotitzen al tipus bàsic no ho poden fer.

Una dels principals conclusions en comparar el sistema de *Gift Aid* i de patrocini per a empreses és que, normalment, l'empresa assumeix un mateix cost tant si ho fa com a una donació o com si ho fa com a una despesa per patrocini. L'única diferència pràctica és que en el cas de la donació hi ha casos pels que el benefici que pot obtenir l'empresa de retorn està limitat, mentre que amb el patrocini l'empresa pot rebre un nivell de beneficis il·limitat.

El següent exemple és il·lustratiu dels dos sistemes de suport corporatiu.

Taula 7.4. Exemple entre el sistema de *Gift Aid* i el patrocini per a empreses

Milers de £	Situació normal	Amb patrocini	Amb donació
Vendes	1.000£	1.000£	1.000£
Despeses	-600£	-600£	-600£
- patrocini		-100£	
Ingressos	400£	300£	400£
30% impostos	-120£	-90£	-120£
- donació			-100£
Guany	280£	210£	180£
+ <i>Gift Aid</i> (30%)			+ 30£
Guany efectiu	280£	210£	210£
<i>Cost efectiu de 100£</i>	-	70£	70£

Si la *charity* ofereix a les empreses molts beneficis com a contrapartida, el tractament fiscal que rebrà pot ser negatiu pels interessos de la *charity*. El següent exemple mostra el possible impacte financer en els ingressos d'una *charity*, depenent de si l'aportació és considerada un pagament de serveis (*sponsoring*) o una donació – una diferència, causada en aquest exemple, només per 6£ de beneficis atorgats de més.

Taula 7.5. Exemple d'ingressos de les *charities* en considerar una aportació econòmica d'una empresa per donació o patrocini

Pagament	1.000£	1.000£
Benefici ofert a l'empresa	30£	24£
Per tant el pagament és:	Una despesa per serveis	Una donació
Desgravació fiscal reclamada com <i>Gift Aid</i>	0	280£
IVA (17,5%)	175£	0
Valor efectiu del pagament (pagament – benefici + <i>Gift Aid</i> – IVA)	795£	1.256£
Diferència		461£

En conclusió, les *charities* prefereixen que les aportacions que reben de les empreses siguin considerades com a donacions més que despeses per béns o serveis.

En el cas de les donacions de propietats (terrenys o edificis) o accions donades per una empresa, el tractament és igual al vist per donacions de persones físiques.

7.7. *The Charities Aid Foundation (CAF) Charity Account*

El *Charity Account - CAF* funciona com un compte bancari dissenyat especialment per a donacions a *charities*. El propietari del compte ha de decidir quant vol donar i ingressar-ho al seu compte. Donat que *Charities Aid Foundation* és una *charity*, aquesta pot sol·licitar la devolució de l'impost pagat pel sistema de *Gift Aid* i afegir-lo als diners ingressats al compte. També es poden realitzar ingressos al compte pel mètode de *Payroll Giving* o per donació d'accions borsàries i béns immobles; exactament igual a la manera de procedir amb qualsevol *charity*.

Aquest sistema permet que el titular del compte rebi tots els beneficis fiscals, qualsevol quin sigui el mètode de desgravació utilitzat i, posteriorment, els doni íntegrament a les *charities* que cregui convenient.

Hi ha associades unes despeses d'administració d'aproximadament el 4% el valor de les donacions. Com que el compte no paga interessos, hi ha sempre un cost considerable si s'hi mantenen sumes importants de diners.

Un exemple de funcionament del compte CAF pot ser el següent:

Taula 7.6. Exemple de funcionament d'un compte CAF

Donació de £100	£100,00
CAF sol·licita la devolució en concepte de "Gift Aid" (22%)	£28,21
Total al compte	£128,21
Despeses d'administració (4%)	£5,13
Quantitat disponible per donar	£123,08

Aquest no és un sistema efectiu per a tot tipus de persones ja que si es fan poques donacions, però amb volums de diners notables, surt molt més econòmic (i no molt més complicat) fer la donació directament a les causes elegides.

7.8. Charitable Trusts i Foundations

Els *Charitable Trusts* o les *Foundations* són organitzacions legals que poden ser creades per qualsevol persona que decideixi que vol disposar part dels seus béns per a finalitats filantròpiques. No es necessiten grans quantitats de diners per fundar un *Charitable Trust* personal. Sovint, la primera donació és una suma important de diners que rep tot d'una el fundador com a herència, venda d'accions, bonus, etc. i que decideix col·locar-les, amb avantatges fiscals, per a finalitats filantròpiques. Un *Charitable Trust*, com qualsevol altra *charity* pot rebre donacions lliures d'impostos que es beneficien del sistema *Gift Aid* o d'altres possibilitats d'exempcions fiscals. Un *Charitable Trust* serà d'utilitat si es volen fer donacions regulars a un nombre important de causes o si es vol donar una xifra important en pagaments únics periòdics.

Crear un mateix un *Trust* permet tenir un marc legal per planificar correctament les donacions i tenir un major control de la manera que es gasten els diners de les donacions.

Aquest tipus de fundacions són ben conegudes en el sector cultural de l'àrea anglosaxona ja que representen una font important d'ingressos. Al Regne Unit cal

destacar *Esmée Fairbairn Foundation, Jerwood Foundation, The Prince's Foundation for the Built Environment, etc.*

El *Trust* permet tenir més avantatges fiscals que amb la simple donació. A banda de les que es produeixen per les pròpies donacions al *Trust*, no es paguen impostos per inversions, ni impost de societats, ni impost de successions. Tampoc no caldrà que cotitzi l'IVA, a excepció que el *Trust* sigui molt gran i proporcioni una gran quantitat de productes o serveis que sí que estan subjectes a IVA, cosa improbable si és una organització només destinada a donar ajuts.

Els *Trusts* són totalment independents dels governs o de qualsevol control extern, encara que estan regulats per la *Charity Commision for England and Wales* o per l'*Office of the Scottish Charity Regulator*. El Consell d'administració (*board of trustees*) pot decidir amb total independència quants diners rebran els beneficiaris. L'única responsabilitat és la de treballar sempre amb objectius filantròpics i no separar-se dels objectius que l'organització va establir en ser creada.

El *Trust* pot continuar després de la mort del seu fundador i pot beneficiar-se del seu llegat (lliure d'impostos). Els seus membres podran continuar distribuint diners d'acord amb els seus objectius, pel benefici públic, en els aspectes que assenyala la llei.

Annex 1 – Bibliografia i recursos *on-line*

Polítiques culturals i de conservació del patrimoni al Regne Unit i al món

Publicacions

- The Historic Environment: a Force for Our Future, DCMS (Department for Culture Media and Sports), 2001
- Power of a Place: The Future of the Historic Environment. English Heritage. 2000
- Recharging the Power of Place. English Heritage, 2004
- Heritage Counts, English Heritage, 2004 i 2005
- Government and the Value of Culture, Tessa Jowell, DCMS (Department for Culture Media and Sports), Maig 2004
- Better Places to Live, Tessa Jowell, DCMS (Department for Culture Media and Sports), Març 2005
- Capturing the Public Value of Heritage, the Proceedings of the London Conference, edited by Kate Clark, English Heritage, January 2006

Recursos bibliogràfics *on-line*

- DCMS: http://www.culture.gov.uk/historic_environment/
- English Heritage: <http://www.english-heritage.org.uk/>
- Local Heritage Initiative: <http://www.lhi.org.uk/>
- The UK Association of Preservation Trusts: <http://www.heritage.co.uk/apt>
- Heritage Link: www.heritagelink.org.uk
- Heritage Lottery Fund: www.hlf.org.uk/English
- The Architectural Heritage Fund: <http://www.ahfund.org.uk>
- Funds for Historical Buildings: <http://www.ffhb.org.uk>
- The Civic Trust: <http://www.civictrust.org.uk>
- European Heritage Network: <http://www.european-heritage.net>

- Compendium, Cultural Policies and Trends in Europe:
<http://www.culturalpolicies.net>
- IUCN - The World Conservation Union: <http://www.iucn.org>
- International Federation of Arts Council and Cultural Agencies:
<http://www.ifacca.org>

El National Trust

Publicacions

- Founders of the National Trust. Graham Murphy. National Trust Enterprises. 2002
- The National Trust: Strategic Plan 2004/2007 and Delivery Plan 2004/2005
- The National Trusts: Acts 1907/1971
- The National Trust: 04/05 Annual Report and Financial Statement
- The National Trust: 2004 Accounts Commentary
- The National Trust: 2005 Annual Review
- The National Trust: More than a Pretty Place (2004)
- Valuing Our Environment: The Economic Impact of the National Trust in Northern Ireland. Final Report. The National Trust. Març 2004

Recursos bibliogràfics *on-line*

- National Trust: www.nationaltrust.org.uk (història, òrgans de govern, actes, propietats, etc.)

L'estatut *charitable*

Publicacions

- Les Fundacions a Espanya, Regne Unit, França, Estats Units i Alemanya, Fundació Catalana per la Recerca, 1998
- The UK Voluntary Sector Almanac: the State of the Sector, NCVO - National Council for Voluntary Organisations, 2006
- Registering as a Charity, Charity Commission, 2004
- Review of the Register of Charities: Preservation and Conservation, Charity Commission

Recursos bibliogràfics *on-line*

- Charity Commission UK: <http://www.charity-commission.gov.uk/publications/default.asp>
- Charity Aid Foundation: <http://www.cafonline.org>
- Association of Charitable Foundations (ACF): <http://www.acf.org.uk>
- The International Center for Not-For-Profit Law: <http://www.icnl.org/knowledge/index.htm>
- Coordinadora Catalana de Fundacions: <http://www.ccfundacions.org/>
- Asociación Española de Fundaciones: <http://www.fundaciones.org/index.asp>
- Guía Gestión Entidades sin Ánimo de Lucro <http://www.asociaciones.org/cm/indice.htm>
- Soluciones ONG: <http://www.solucionesong.org/>

Finançament privat de la cultura i el patrimoni

Publicacions

- Encouraging Arts Philanthrop Selected Resources, IFACCA (International Federation of Arts Council and Cultural Agencies) 2003
- A Comparative Study on the Right to Tax Deductions for Cultural Sponsorship in Sweden, Denmark, Great Britain, Germany and France; Swedish Association of Business and the Arts, 2002
- An Evidence Based Case for Arts Sponsorship, A&B - Arts and Business, 2005
- Results of the Private Investment in the Arts Survey 2003/04, A&B - Arts and Business
- Private Investment Benchmarking Survey 2004/05. Summary of Results, A&B - Arts and Business
- Results of Arts Sector Qualitative Research, A&B - Arts and Business, 2004
- Funding and Friendship: a Report into the Fundraising Potential of the Small and Medium Sized Heritage Sector in Britain, A&B - Arts and Business, 2001
- Individual Giving Manual: Or how encourage people to give you money, A&B - Arts and Business, 2006
- The Maecenas Initiative: A Review of Charitable Giving Vehicles and Their Use in the U. S. and Canada, A&B - Arts and Business, 2004
- Major Gift Philanthropy Individual Giving to the Arts, Professor Adrian Sargeant, Stephen Lee and Elaine Jay, Centre for Voluntary Sector Management Henley Management College, 2002
- Getting Britain Giving to Culture, DCMS (Department for Culture Media and Sports), 2002
- UK Giving 2004/05: Results of the 2004/05 survey of individual charitable giving in the UK, Charities Aid Foundation (CAF)
- Inside research: Charitable giving in 2003, Charities Aid Foundation (CAF)

Recursos bibliogràfics on-line

- HM Revenue and Customs: Charities:
<http://www.hmrc.gov.uk/charities/leaflets.htm>
- The Giving Campaign UK: <http://www.givingcampaign.org.uk/>
- Philanthropy UK, A Guide to Giving:
<http://www.philanthropyuk.org/guidetogiving/index.asp>
- Just Giving, Fundraising Made Easy: <http://www.justgiving.com/>
- Institute for Philanthropy UK: <http://www.instituteforphilanthropy.org.uk>
- European Heritage Network: <http://www.european-heritage.net>
- Giving in Europe: <http://www.givingineurope.org>
- American Institute of Philanthropy: <http://www.charitywatch.org/>
- Ministerio de Cultura de España. Mecenazgo y Patrimonio:
http://www.mcu.es/jsp/plantilla_wai.jsp?id=8&area=patrimonio
- Charities Aid Foundation (CAF), www.cafonline.org